

Predmet broj: S1 1 K 011967 14 Krž 2

Datum: Donesena dana 03.12.2014.godine

Otpremljena dana: 02.02.2015.godine

**Vijeće u sastavu: sudija Senadin Begtašević, predsjednik vijeća
sudija Mirko Božović, izvjestilac
sudija Redžib Begić, član vijeća**

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

OPTUŽENOG DRAGOMIRA SOLDATA

OPTUŽENOG VELIMIRA ĐURIĆA

OPTUŽENOG ZORANA BABIĆA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Ozrenka Nešković

Branilac prvooptuženog:

Advokat Zec Savan

Branilac drugooptuženog:

Advokat Dakić Ranko

Branilac trećeoptuženog:

Advokat Bajić Slavica

SADRŽAJ

I. TOK POSTUPKA	4
A. PRVOSTEPENA PRESUDA.....	4
B. ŽALBE I ODGOVOR NA ŽALBU ODBRANE OPTUŽENOG	5
II. OPŠTA PITANJA.....	6
A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDBI KRIVIČNOG POSTUPKA.....	6
1. Standardi za odlučivanje po žalbi	6
2. Podosnov prvi: Član 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH –pobijana presuda se zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati.....	7
(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira	7
(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira	8
(iii) Stav Apelacionog vijeća.....	8
3. Podnaslov drugi: Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – izreka pobijane presude je nerazumljiva, protuvriječna sama sebi i razlozima presude	12
(i) Žalba optuženog Dragomira Soldata	12
(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira	12
(iii) Žalba optuženog Zorana Babića	12
(iv) Stav Apelacionog vijeća.....	12
4. Podosnov treći: Član 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – u pobijanoj presudi je došlo do povrede prava na odbranu	14
(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira	14
(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira	14
(iii) Žalba optuženog Babić Zorana	14
(iv) Stav apelacionog vijeća	14
a. <i>Povreda odredbi člana 2. ZKP BiH – povreda načela legaliteta</i>	15
b. <i>Povreda odredbi člana 3. stav (1) ZKP BiH – pretpostavka nevinosti</i>	15
c. <i>Povreda odredbi iz člana 3. stav (2) ZKP BiH – povreda načela „in dubio pro reo“</i>	16
d. <i>Povreda odredbe člana 14. ZKP BiH - jednakost postupanja</i>	17
5. Podosnov četvrti: Član 297. stav 2. ZKP BiH – sud prilikom donošenja nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu ovog zakona.....	17
a. <i>Stav apelacionog vijeća</i>	18

B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	19
1. Standardi za odlučivanje po žalbi	19
(i) Žalba optuženog Dragomira Soldata	20
(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira	22
(iii) Žalba optuženog Zorana Babića	24
(iv) <i>Stav apelacionog vijeća</i>	25
a. Zajednički prigovori odbrana optuženih	25
(v) <i>Nalazi apelacionog vijeća u vezi žalbenih prigovora koji se odnose na optuženog Babić Zorana</i>	38
C. ŽALBENI OSNOV PROPISAN ČLANOM 398. ZKP BIH - POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA	40
1. Standardi za odlučivanje po žalbi	40
(i) <i>Žalba optuženog Soldat Dragomira</i>	40
(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira	41
(iii) Žalba optuženog Babić Zorana	41
(iv) <i>Stav Apelacionog vijeća</i>	41
D. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BIH - ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI.....	44
1. Standardi za odlučivanje po žalbi	44
(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira	44
(ii) Žalba optuženog Zorana Babića	44
(iii) Žalba Tužilaštva BiH	45
(iv) <i>Stav Apelacionog vijeća</i>	45

Broj: S1 1 K 011967 14 Krž
Sarajevo, 03.12.2014. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudija Senadina Begtašević, kao predsjednika vijeća, te sudije Mirka Božović i Redžiba Begić, kao članovi vijeća, uz sudjelovanje pravne savjetnice Elme Karović, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Dragomira Soldata, Velemira Đurića i Zorana Babića, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. tačka h) u vezi sa tačkom a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine KZ BiH, u vezi sa članom 29. i 180. stav. 1. istog Zakona, odlučujući o žalbi Tužilaštva BiH, branioca optuženog Dragomira Soldata, advokata Savan Zeca od 09.06.2014.godine i dopuna žalbe od 11.06.2014.godine, branioca optuženog Đurić Velemira, advokata Dakić Ranka od dana 09.06.2014.godine, te braniteljice optuženog Zorana Babića, advokata Slavice Bajić od 09.06.2014.godine, na presudu Suda BiH broj: S1 1 K 011967 12 Kri od 27.03.2014. godine (pismeni otpravak od 5.05.2014. godine), na osnovu odredbe člana 321. stav 1. i 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ZKP BiH), na sjednici vijeća održanoj dana 03.12.2014. godine, donio je

P R E S U D A

Odbijaju se, kao neosnovane, žalba Tužilaštva Bosne i Hercegovine i branilaca optuženih Dragomira Soldata, Đurić Velemira i Babić Zorana, te **potvrđuje** presuda Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1K 011967 12 Kri od 27.03.2014. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. TOK POSTUPKA

A. PRVOSTEPENA PRESUDA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH), broj: S1 1K 011967 12 Kri od 27.03.2014. godine optuženi Dragomir Soldat, Velemir Đurić i Zoran Babić oglašeni su krivim da su radnjama opisanim u izreci pobijane presude, počinili krivično djelo: Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, u vezi sa tačkom a), a sve u vezi sa članom 29. KZ BiH i 180. stav 1. KZ BiH, pa je sud primjenom navedenih zakonskih propisa, a na osnovu odredbe člana 285. ZKP BiH, uz primjenu članova 39., 42b. i 48. KZ BiH, optuženog Soldat Dragomira osudio na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 21(dvadeset i jednu) godinu, optuženog Đurić Velemira osudio na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 21(dvadeset i jednu) godinu, te prema optuženom Babić Zoranu u skladu sa odredbama člana 55. stav 1. i člana 53. stav 1. utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora od **od 21 (dvadeset i jednu) godinu**, i to na način da se kao ranije utvrđena uzima **kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 22 (dvadeset i dvije) godine** izrečena pravosnažnom presudom Suda BiH broj: S1 1 K 003472 12 Kžk od 15.02.2013.godine, pa je u skladu sa odredbom člana 53. stav 2. tačka a) KZ BiH izrekao jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 (trideset i pet) godina.

2. Nadalje, u skladu sa odredbom člana 55. stav 1. i 56. KZ BiH svim optuženim se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru, a prema optuženom Babić Zoranu i vrijeme koje je proveo na izdržavanju kazne po ranije pravnosnažnoj presudi.

3. Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH optuženi su oslobođeni naknade troškova krivičnog postupka.

4. Konačno, u skladu sa odredbom člana 198. stav 2. ZKP BiH, oštećeni su sa izjavljenim imovinsko-pravnim zahtjevima upućeni na parnicu.

B. ŽALBE I ODGOVOR NA ŽALBU ODBRANE OPTUŽENOG

5. Žalbu protiv ove presude izjavilo je Tužilaštvo BiH i to zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama sa prijedlogom da Vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH u cjelosti žalbu prihvati kao osnovanu, te preinači pobijanu presudu u odluci o kazni, tako što će optuženima Dragomiru Soldatu, Velimiru Đuriću i Zoranu Babiću izreći kazne dugotrajnog zatvora u dužem trajanju.

6. Takođe, optuženi Dragomir Soldat putem svoga branioca izjavio je žalbu na presudu i to zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačke d) i) k) i stav 2. ZKP BiH, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja član 299. ZKP, povrede krivičnog zakona član 298. tačka d) ZKP BiH, odluke o krivičnoj sankciji iz člana 300. ZKP BiH, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH žalbu uvaži, te preinači prvostepenu presudu oslobađanjem optuženog, ili da osporenu prvostepenu presudu ukine i odredi održavanje glavnog pretresa pred apelacionim vijećem.

7. Protiv ove presude žalbu je izjavio i optuženi Đurić Velemir, putem svog branioca i to zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH, odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH ukine pobijanu presudu i ponovo održi glavni pretres ili da istu preinači tako što će optuženog Đurić Velemira osloboditi od optužbe.

8. Konačno, protiv ove presude žalbu je izjavio i optuženi Babić Zoran, putem svoje braniteljice i to zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o krivičnoj sankciji, sa prijedlogom da vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH žalbu uvaži, te preinači prvostepenu presudu i optuženog Babić Zorana oslobodi od optužbe ili da pobijanu presudu ukine i ponovo održi pretres.

9. Takođe, Sud je zaprimio i odgovore stranaka na uložene žalbe, i to odgovor Tužilaštva na žalbe optuženih Soldat Dragomira, Đurić Velemira i Babić Zorana, uložene putem njihovih branilaca, zatim odgovore optuženih Đurić Velemira i Babić Zorana na žalbu Tužilaštva BiH, uložene putem njihovih branilaca.

10. Na javnoj sjednici vijeća održanoj dana 03.12.2014. godine, u smislu člana 304. ZKP BiH, tužiteljica BiH, kao i branioci optuženih ostali su kod pismeno iznijetih žalbenih prigovora i razloga, a tužiteljica i kod navoda iz pismenog odgovora na žalbe odbrane.

11. Nakon što je ispitalo pobijanu presudu u okviru istaknutih žalbenih navoda, vijeće Apelacionog odjeljenja (Apelaciono vijeće/Vijeće) je donijelo odluku kao u izreci iz razloga kako slijede.

II. OPŠTA PITANJA

12. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, Apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioaca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav 1. tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

13. Budući da Apelaciono vijeće na osnovu odredbe iz člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude.

14. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

15. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega će Apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore, shodno ustaljenoj praksi apelacionih vijeća¹, odbaciti bez daljeg razmatranja.

A. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDBI KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

16. U skladu sa članom 296. ZKP BiH, presuda se može pobijati zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka definisane su članom 297. ZKP BiH.²

¹ v. MKSJ: Drugostepena presuda u predmetu Krajišnik, par. 17.: Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 15; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 17. Ovakvu praksu je kroz svoje odluke slijedilo više žalbenih vijeća Suda BiH, u tom smislu v. *Trbić*, drugostepena presuda broj: X-KRŽ-07/386 od 21.10.2010. godine.

² Član 297. **Bitne povrede odredaba krivičnog postupka:** (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji: a) ako je Sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja, b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti, c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa, d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu, e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu, f) ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa, g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti, h) ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe; i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda, j) ako je optužba prekoračena, k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. (2) Bitna povreda odredaba krivičnog

17. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu pretpostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan utjecaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

18. Apsolutno bitne povrede ZKP BiH taksativno su nabrojane u tačkama a) do k) stava 1. člana 297. ZKP BiH.

19. Ukoliko bi Apelaciono vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, izuzev u slučajevima iz člana 314. stav 1. ZKP BiH.³

20. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu, već postoje u slučaju kada sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude, nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu zakona o krivičnom postupku, ali samo ukoliko je to bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

21. U odnosu na navode da je povreda načela krivičnog postupka mogla imati negativan utjecaj na donošenje zakonite i pravilne presude, nije dovoljno da podnosilac žalbe jednostavno tvrdi da se procesna povreda *hipotetički* mogla negativno odraziti na donošenje zakonite i pravilne presude, već će žalbeno vijeće zaključiti da se povreda načela krivičnog postupka desila samo ako podnosilac žalbe pokaže da je ona materijalne prirode i da se ne može zaključiti da navedena povreda nije negativno utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude. Naime, kada žalbeno vijeće smatra da je donesena zakonita i pravilna presuda bez obzira na povredu postupka takve prirode, žalbeno vijeće će zaključiti da član 297. stav 2. ZKP BiH nije prekršen.

2. Podosnov prvi: Član 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH –pobijana presuda se zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati

(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira

22. U okviru žalbenog prigovora bitne povrede odredba krivičnog postupka, žalbom branioca optuženog Soldat Dragomira se ukazuje da se presuda zasniva na dokazu na kojem se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati.

23. Odbrana je u toku pretresa isticala **prigovor zakonitosti fotoalbuma prezentovanog svjedocima Bahri Mujdžić i Zarmini Mujdžić** u istrazi, te samim tim i zakonitost sprovođenje istražne radnje identifikacije lica, predviđene članom 85. stav 3.

postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

³Član 314. **Preinačenje prvostepene presude:** (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav (1) tačka f), g) i j) ovog zakona.

ZKP BiH, jer je na nepropisan način sastavljen fotoalbum kompromitovao rezultat istražne radnje identifikacije lica, koja sada predstavlja „plod otrovne voćke“, te se radi o dokazima iz člana 10. stav 2. i 3. ZKP BiH. Odbrana osporava da radnja prepoznavanja nije sprovedena u skladu sa članom 85. stav 2. ZKP BiH, odnosno identifikacija živom osobom, za šta je bilo uslova jer je optuženi u proteklih 20 godina bio dostupan istražnim organima. Također u vezi radnje prepoznavanja, odbrana osporava i činjenicu da svjedocima nisu prezentirane slike optužnih iz perioda kada su osobu vidjeli, odnosno iz perioda prve polovine 1990.godine.

24. Također, prema navodima odbrane, prezentirani fotoalbum nije sadržavao fotografije lica sličnih karakteristika, od ponuđenih 6 fotografija samo su dvije slike bile slične, ostala lica nisu imala zajedničke karakteristike, te se u prilog tvrdnji navodi da je jedna od svjedokinja upravo imali dileme između samo dvije fotografije slike 4 i 6, slika lica koja su bila najbližnja. Stoga odbrana smatra da album sačinje od dvije slične fotografije ne zadovoljava standard više osobe, za razliku od prvostepenog vijeća koje navodi da sličnost ne treba biti bespriječna, jer bi u tom slučaju radnja prepoznavanja bila dosta otežana ili potpuno onemogućena. Za odbranu je spovedeno prepoznavanje naročito sporno jer se na izvedenom dokazu zasniva utvrđenje krivične odgovornosti optuženog Dragomira Soldata za ubistvo Mirzana Mujdžića.

(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira

25. Prema ocjeni odbrane optuženog Đurić Velimira povreda odredbi krivičnog postupka se ogleda u prihvatanju utvrđenih činjenica iz presuda MKSJ-A od strane prvostepenog vijeća, a koje se odnose na elemente bića krivičnog djela i to postojanje napada, progona, te nexusa između radnji optuženog i napada.

(iii) Stav Apelacionog vijeća

26. Apelaciono vijeće sve prigovore branioca optuženih Soldat Dragomira i Đurić Velimira istaknute u smislu člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH u cijelosti smatra neosnovanim.

27. Odredba člana 10. ZKP BiH reguliše pitanje zakonitosti dokaza, te je u stavu 2. istog člana propisano :

„Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.“

28. Branilac smatra da su zapisnici o prepoznavanju izvršenom od strane navedenih svjedoka, u smislu člana 10. stav 2. ZKP BiH, nezakoniti dokazi, jer su navodno sačinjeni, odnosno radnja prepoznavanja je izvršena, uz kršenje odredbe člana 85. stav 3. i 4. ZKP BiH, dakle uz bitnu povredu odredaba zakona o krivičnom postupku.

29. Pojam nezakonitih dokaza je znatno širi od navedenog. Tačnije i dokaz za koji nije izričito propisano da se na njemu ne može zasnivati sudska odluka može biti nezakonit dokaz. Zasnivanje presude na takvom dokazu, ipak, ne predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH, koja uvijek za rezultat ima ukidanje presude, nego će, u situaciji gdje se žalbom ukazuje na postojanje takvog nezakonitog dokaza, vijeće apelacionog odjeljenja preispitati da li se u svakom

konkretnom slučaju uopće radi o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka, odnosno da li je pozivanje presude na takav dokaz imalo uticaja na njeno zakonito i pravilno donošenje (član 297. stav 2. ZKP BiH).

30. Obzirom da branilac žalbom ističe da su zapisnici o prepoznavanju izvršenom od strane svjedoka **Bahre Mujdžić i Zarmine Mujdžić**, nezakoniti dokazi, i to iz razloga što su pribavljeni uz kršenje odredbe člana 85. stav 3. i 4. ZKP BiH, to će ovo vijeće preispitati, da li je prilikom sačinjavanja navedenih zapisnika o prepoznavanju postupljeno protivno odredbi člana 85. ZKP BiH, te ukoliko jeste, da li je takvo kršenje bilo ili moglo biti od uticaja na pravilno i zakonito donošenje presude. Branilac je osporavao ovakav način prepoznavanja optuženog od strane svjedoka, jer su lica na pokazanim fotografijama svojim fizičkim izgledom bila dosta drugačija od optuženog.

31. Odredbom člana 85. ZKP BiH propisano je:

“...u stavu 3. ZKP BiH se navodi: „ ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok osobu ili predmet, tražit će se od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuje, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno sa drugim njemu nepoznatim osobama, odnosno ako je to moguće – zajedno s predmetima iste vrste.

U stavu 4. istog člana navodi se: Ako prepoznavanje nije moguće, u skladu sa stavom (3) ovog člana, prepoznavanje će se izvršiti na osnovu prepoznavanja fotografije tog lica ili predmeta postavljenih među fotografijama svjedoku nepoznatih lica ili predmeta iste vrste.

32. Prema ocjeni Vijeća prepoznavanje u istrazi je izvršeno na zakonit način jer je prije predočavanja fotografija, od svjedokinja traženo da opišu optuženog, što su one i učinile pa svjedokinja Zarmine Mujdžić navodi: *“Bio je visok i krupan, crne guste kose uz glavu normalne dužine, bio je u tridesetim, nisam sigurna, i on je bio u SMB uniformi, ne sjećam se da li je imao nešto na glavi, ali mislim da nije imao ništa”*.⁴ A svjedokinja Bahra Mujdžić je lice po nadimku „Čiča“, koji je bio najstariji od trojice vojnika i koji je izdavao naređenja opisala: *“...također mlad, ali nešto stariji od ove dvojice, tako mi je izgledalo, on je bio krupniji od ove dvojice i nešto niži rastom, onako jače građe, nije imao dugu kosu, ali je imao crnu kosu, jaku u korijenu i sigurno nije bio ćelav...”*⁵

33. Branilac smatra da je zapisnik o prepoznavanju nezakonit samim tim što je prepoznavanje izvršeno na osnovu fotografija, a ne na način propisan u članu 85. stav 3. ZKP BiH, dakle na način da mu je optuženi pokazan zajedno sa drugim njemu nepoznatim osobama, jer je optuženi bio dostupan. Takođe, branilac ukazuje da manjkavost takvog prepoznavanja postoji i iz razloga što su svjedoci optuženog prepoznavali na fotografijama između drugih lica čiji fizički izgled nije ni približno sličan fizičkom izgledu optuženog Dragomira Soldata, te da je prepoznavanje vršeno na fotografijama iz sadašnjeg vremena, a ne fotografijama iz perioda rata.

34. Kao što se to navodi i u odgovoru Tužilaštva BiH, nisu tačni navodi odbrane da su u fotoalbumu korištene fotografije iz 2000. godine iz baze CIPS, jer to ne bi ni imalo smisla jer se fizički izgled lica promjeni u 20 godina, već su korištene fotografije optuženih iz 90-

⁴ Zapisnik o saslušanju Mujdžić Zarmine, broj T20 0 KTRZ 0003631 12 od 06.09.2012. godine;

⁵ Zapisnik o saslušanju svjedokinje Mujdžić Bahre, broj T20 0 KTRZ 0003631 12 od 04.07.2012. godine;

tih godina, sa starih ličnih karti, vozačkih dozvola na kojima se vidi kako je optuženi izgledao tokom 1992.godine.

35. Suprotno istaknutom prigovoru, Apelaciono vijeće nalazi da upravo citirana odredba člana 85. stav 4. ZKP BiH, daje mogućnost prepoznavanja na temelju fotografija, kako je to u konkretnom slučaju i izvršeno. Dakle, sama radnja prepoznavanja, izvršena na navedeni način, ne može se, kako to branilac žalbom ističe, smatrati nezakonitom.

36. Navedeni svjedoci su, kako je to pravilno cijenjeno i od strane prvostepenog vijeća, pitani da prvo opišu optuženog, a potom im je pokazano više fotografija, njima nepoznatih osoba, među kojima su svi oni optuženog prepoznali i to potvrdili svojim potpisima ispod njegove fotografije. Zakon ne određuje da se prepoznavanje mora vršiti među fotografijama osoba istih fizičkih karakteristika, niti propisuje da fotografije sa kojih se prepoznavanje vrši, trebaju ili moraju biti iz određenog perioda života osobe (ratnog perioda kada su djela počinjena), na šta branilac žalbom implicira. Osim toga, da je prepoznavanje vršeno ne po fotografijama, nego da je lično optuženi pokazivan svjedocima, oni bi i u tom slučaju imali na uvid njegov izgled u vrijeme kada se radnja prepoznavanja vrši.

37. Imajući u vidu navedeno, apelaciono vijeće nalazi da je radnja prepoznavanja izvršena u skladu sa odredbom člana 85. stav 4. ZKP BiH, pa ne stoji prigovor branioca da zapisnici o prepoznavanju imaju karakter nezakonitih dokaza. Također, žalba ne iznosi činjenice na koji je to način eventualni propust u primjeni odredbe člana 85. ZKP BiH koji se odnosi na prepoznavanja, negativno utjecalo na donošenje zakonite i pravilne presude.

38. Dakle, suprotno prigovoru iz žalbe branioca optuženog Soldat Dragomira, po ocjeni ovog vijeća, u prvostepenoj presudi nije sadržana bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKP BiH.

39. Analizom pobijane presude, Apelaciono vijeće dolazi do zaključka da ni žalbeni prigovori optuženog Đurić Velimira, u odnosu na istaknutu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka nisu osnovani.

40. Naime, činjenicu postojanja **širokog i sistematičnog napada**, progona niti nexusa prvostepeno vijeće nije temeljilo, kako se neosnovano ukazuje žalbom odbrane optuženog Đurić Velimira, na utvrđenim činjenicama koje proizilaze iz presuda *Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju*, već su iste utvrđene na osnovu ocjene iskaza saslušanih svjedoka, te uloženi materijalnih dokaza, interpretiranih i detaljno analiziranih u pobijanoj presudi⁶.

41. Stoga, prigovori tužilaštva da je postojanje elemenata bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH prvostepeno vijeće temeljilo na činjenicama koje proizilaze iz presude *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*⁷, su neosnovani, te isti nemaju utemeljenja kako sa činjeničnog aspekta posmatrano, tako i sa pravnog. Naime, činjenice koje se prihvataju kao „utvrđene“ nisu obvezujuće i na njima se svakako ne može temeljiti sudska odluka. To je jasno i konstatovano u pobijanoj presudi, te i one činjenice, koje su prihvaćene kao utvrđene, govore o općem političko-historijskom kontekstu dešavanja koji

⁶ Prvostepena presuda Suda BiH broj S1 1 K 008161 12 krl od 12.06.2013. godine, postojanje oružanog sukoba: stranice 28-34;

⁷ Tužilac protiv Radoslava Brđanina predmet br. IT-99-36, presuda Pretresnog vijeća od 01.09.2004. godine;

je prethodio sukobima 1992. godine, o dokumentima koje je donosila Skupština Srpskog naroda u BiH, a na kojima se zasnivala politika koja se sprovodila u tom periodu, političko-administrativnoj organizaciji na geografskom području koje tretira optužnica, a kojoj je tada pripadala Autonomna regija Krajina (ARK), te o napadima na civile u selima opštine Prijedor u periodu 1992.godine, a ne o odlučnim činjenicama koje je bilo potrebno utvrditi za postojanje bitnih obilježja bića krivičnog djela za koje je optuženi Đurić Velimir oglašen krivim.

42. Kako je to ispravno navedeno u prvostepenoj presudi postojanje širokog i sistematičnog napada koji je bio usmjeren protiv civilnog bošnjačkog stanovništva opštine Prijedor u periodu od kraja mjeseca aprila do kraja mjeseca septembra 1992.godine, a koji se sprovodio kroz neovlaštene pretrese muslimanskih kuća, protivpravno odvođenje, zatvaranje civila u logore Keraterm, Omarska i Trnopolje, oduzimanje lične imovine, ograničenje kretanja civila nesrpske nacionalnosti, utvrđeno je vanrazumne sumnje na temelju izvedenih dokaza i to iskaza saslušanih svjedoka Fazlić Asime, Čaušević Ismeta, Kahterin Ifete, Mujdžić Zarmine, te prihvaćenih utvrđenih činjenica.

43. Navodi odbrane da se zaključci o znanju optuženog za napad i da su njihova djela predstavljala dio napada zasnivaju također na prihvaćenim utvrđenim činjenicama, ovo vijeće smatra neosnovanim. U dijelu presude koji se odnosi na ovaj bitni element krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, prvostepeno vijeće je najprije iz provedenih dokaza ispravno utvrdilo pripadnost optuženih Vojsci Republike Srpske ili rezervnom sastavu Stanice javne bezbjednosti Prijedor, kao oružanih snaga koje su učestvovala u širokom i sistematičnom napadu na području općine Prijedor u periodu od aprila do kraja mjeseca septembra 1992.godine. Stoga, kao sastavni dio formacije koje su vršile napad, prvostepeno vijeće je utvrdilo da su optuženi Soldat Dragomir, kao komandir voda vojne policije 43. Motorizovane brigade VRS-a, optuženi Đurić Velimir kao pripadnik radne jedinice Centra za obavještavanje RJ 1002/1 Prijedor, optuženi Babić Zoran kao rezervni milicioner u sastavu Rezervnog sastava policije Prijedor – pripadnik I odjeljenja Interventnog voda policije pri Stanici javne bezbjednosti Prijedor, u potpunosti bili upućeni u svakodnevna dešavanja i znali za napad tako što su bili raspoređeni na odgovarajuće poslove i zadatke, u okviru sistematičnog napada prema civilima nesrpske nacionalnosti.

44. Tako se u vezi ovog elementa krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti u presudi *Tužilac protiv Dragoljub Kunarac i drugi* navodi: *da počinilac zločina protiv čovječnosti ne mora nužno znati za politiku ili plan da se počine takva djela ...Dovoljno je da optuženi, svojim postupcima ili kroz funkciju koju je dobrovoljno prihvatio, svjesno prihvata rizik učestvovanja u sprovođenju tog napada.*⁸

45. Pravilnim tumačenjem odredbe člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH, djelo progona se može učiniti svim radnjama koje, u cjelini, predstavljaju namjerno i teško, međunarodnim pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici. Samo jedan od elemenata progona je postojanje diskriminatorne namjere na strani optuženih, koji element je individualno određen kroz odnos optuženih prema djelu i motivima iz kojih to djelo čini, stoga iz objektivnih razloga odluka iz prvostepene presude da su optuženi počinili krivična djela ubistva progonom nije mogla biti zasnovana na prihvaćenim utvrđenim činjenicama, kako se to pogrešno navodi u žalbi osumnjičenog

⁸ Presuda apelacionog vijeća MKSJ-a u predmetu *Tužilac protiv Dragoljub Kunarac i drugi*, broj IT-96-23/1-A, od dana 12.06.2002.godine;

Đurić Velimira, jer je taj element individualno određen i mora se utvrditi za svakog optuženog pojedinačno.

46. Dakle, prigovore odbrane optuženog Đurić Velimira da se utvrđenja iz pobijane presude o postojanju širokog i sistematskog napada, progona i nexusa između radnji optuženog i napada temelje samo na prihvaćenim činjenicama utvrđenim u presudam *Tužilac protiv Momčilo Krajišnik*, *Tužilac protiv Duška Tadića*, *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, *Tužilac protiv Miroslava Kvočke*, *Tužilac protiv Milomira Stakića*, ovo vijeća smatra neosnovanim te iste odbija u cijelosti.

3. Podnaslov drugi: Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – izreka pobijane presude je nerazumljiva, protuvriječna sama sebi i razlozima presude

(i) Žalba optuženog Dragomira Soldata

47. Odbrana smatra da je presuda nerazumljiva, protivrječna sama sebi i razlozima presude. Navedeno se odnosi na negiranje postojanje oružanog sukoba u Prijedoru, te utvrđenja u pobijanoj presudi da je u periodu obuhvaćenom optužnicom bio širok i sistematičan napad, na nepostojanje nexusa između oružanog sukoba i zločina iz dispozitiva presude, što je bilo od uticaja na pravnu kvalifikaciju, te obrazloženja učešća i oblika odgovornosti optuženog Dragomira Soldata u vezi krivičnih djela iz dispozitiva. Također odbrana optuženog Soldata u kontekstu ovog žalbenog prigovora ističe i da u prvostepenoj presudi nije van razumne sumnje dokazano učešće jedinica optuženih u napadu, te učešće samih optuženih.

(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira

48. Odbrana ističe da je u prvostepenoj presudi vršena ocjena samo dokaza Tužilaštva BiH, dok se dokazi odbrane uopšte nisu razmatrali. Kao primjer navodi da je u pobijanoj presudi izostalo obrazloženje vezano za boravak Đurić Velimira u julu 1992. godine u Benkovcu na planini Kozari, te umjesto obrazloženja konstatuje da je teza o alibiju Đurić Velimira neodrživa.

(iii) Žalba optuženog Zorana Babića

49. Prema ocjeni odbrane optuženog u pobijanoj presudi je izostalo obrazloženje suda vezano za izvedene dokaze odbrane trećeoptuženog Zorana Babića. Smatra da Sud nije brižljivo cijenio izjave svjedoka S1 i Seada Sušića. U presudi nije navedeno na koji način je optuženi Babić Zoran došao u Čarakovo 23.07.1992.godine. U izreci presude nisu opisane radnje pripadnika policije i vojske, a koje bi činile dio tog širokog i sistematičnog napada.

(iv) Stav Apelacionog vijeća

50. Apsolutno bitna povreda odredaba krivičnog postupka u skladu sa članom 297. stav (1) tačka k) ZKP BiH postoji kad prvostepena presuda, kao formalni sudski akt, sadrži

određene nedostatke u izreci i obrazloženju, koji su po svojoj prirodi takvi, da onemogućavaju ispitivanje njene zakonitosti i pravilnosti.

51. Nakon što je detaljno i s dužnom pažnjom analiziralo pobijanu presudu, sa aspekta postojanja nedostataka koji bi mogli da predstavljaju bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav (1) tačka k) ZKP BiH, Apelaciono vijeće je zaključilo da presuda ne sadrži manjkavosti koje su navedene u tački k), kako je to u žalbi paušalno navedeno, te je stoga prigovore branioca valjalo odbiti kao neosnovane.

52. Naime, činjenični opis djela u izreci je jasan, određen i potpun, te sadrži činjenice i okolnosti koje predstavljaju bitne elemente krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim. U izreci je navedeno mjesto i vrijeme izvršenja krivičnog djela, te su jasno naznačene radnje optuženih. Izrekom presude, obuhvaćeni su svi bitni elementi krivičnog djela iz člana 172. KZ BiH, uz precizan opis pojedinačnih radnji izvršenja naznačenih u svim tačkama izreke. U obrazloženju presude imenovani su izvedeni dokazi, zatim je naveden sadržaj tih dokaza, te ocjena vjerodostojnosti istih. U pobijanoj presudi su dati razlozi o odlučnim činjenicama relevantnim za presuđivanje u ovoj krivičnopravnoj stvari, uz detaljnu i iscrpnu analizu svih dokaza kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti.

53. U vezi sa prvim navodom odbrane optuženog Soldata, Apelaciono vijeće smatra da je u pobijanoj presudi primjenjena ispravna pravna kvalifikacija na utvrđeno činjenično stanje Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, te se nasuprot žalbenim navodima branioca u pobijanoj presudi ističe da se u Prijedoru jeste desio oružani incident, koji je trajao jedan dan, nakon kojeg su srpske snage preuzele kontrolu nad opštinom Prijedor, ali koji je poslije prerastao u širok i sistematičan napad usmjeren prema nerspskom civilnom stanovništvu. Pobijanom presudom je optuženi oglašen krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH, te je u obrazloženju presude data detaljna argumentacija postojanja nexusa između djela optuženih i širokog i sistematičnog napada kao bitnog elemenat ovog krivičnog djela, odnosno da su djela optuženih bila dio tog napada, te predmet presude nije ni bio utvrđivanje nexusa između oružanog sukoba i zločina iz dispozitiva presude kako to odbrana optuženog prigovara i ističe kao nedostatak.

54. Neosnovani su i žalbeni prigovori odbrane optuženog Zorana Babića da u izreci presude nisu opisane radnje izvršenja optuženih. Radnje kojima su optuženi kao dio oružanih snaga učestvovali u napadu i poduzimali iste prema civilnom nerspskom stanovništvu opisane su u izreci presude. Optuženi Soldat Dragomir, kao lice sa autoritetom na način da je izdavao naređenja o pogubljenju civilnog stanovništva optuženim Đuriću i Babić, a da su oni uzeli neposredno učešće u u radnjama strijeljanja civila ispred džamije.

55. U vezi prigovora odbrane da u obrazloženju presude nisu dati razlozi kako je optuženi Babić Zoran došao do Čarakova niti razlozi neprihvatanja alibija optuženog Đurić Velimira, biti će detaljno obrazloženo u dijelu presude koji se odnosi na žalbene prigovore zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

4. Podosnov treći: Član 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – u pobijanoj presudi je došlo do povrede prava na odbranu

(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira

56. Kako branilac ističe u prvostepenoj presudi je učinjena povreda prava na odbranu povredom principa legaliteta iz člana 2. ZKP BiH i pretpostavke nevinosti iz člana 3. stav 1. i 2. ZKP BiH. Naime, u skladu sa članom 3. stav 1. ZKP BiH optuženi se smatra nevinim dok se ne dokaže njegova krivnja, a prema stavu 2. istog člana Tužilac ima teret utvrđivanja krivice optuženog i to mora uraditi izvan razumne sumnje. Prema ocjeni odbrane dokazi izvedeni na glavnom pretresu ukazuju da optužba nije van razumne sumnje dokazala navode optužnice, odnosno da je odbrana u toku prvostepenog postupka iznijela niz dokaza kojim ukazuje na osnove sumnje pa čak i osnovanu sumnju da su druga lica izvršioc i zločina koji se stavlja u teret optuženom Dragomiru Soldatu.

57. Odbrana osporava zaključke iz pobijane presude o neprihvatanju tezu odbrane da su pripadnici *Ljubijskog bataljona* počinioci streljanja u Čarakovu. Obrazloženjem pobijane presude je prema ocjeni odbrane povrijeđen princip iz člana 3. ZKP BiH jer se istim ukazujem da je odbrana dužna na glavnom pretresu nesporno dokazati ko su tačno izvršioc i zločina, ukoliko tvrdi da to nije optuženi. Odbrana smatra da dokazi izvedeni na glavnom pretresu ukazuju da optužba nije van razumne sumnje dokazala navode optužnice, te da jedina pravična i moguća odluka suda, po mišljenju odbrane, jeste kojom se optuženi oslobađa optužbe. Odbrana smatra da je povrijeđeno pravo na odbranu zato što sud nije dozvolio odbrani postavljanje detaljnih pitanja oko kupoprodaje kuće kojim se pokušao dovesti u pitanje kredibilitet svjedoka Karupović Šefika.

58. Odbrana također smatra pogrešnom i pravnu kvalifikaciju iz optužnice, te pozivanje na svrhu kažnjavanja kao osnov za retroaktivnu primjenu krivičnog zakona, te da isto predstavlja tumačenje principa legaliteta na štetu optuženog.

(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira

59. Prema ocjeni odbrane optuženog Đurić Velimira u pobijanoj presudi dato je obrazloženje samo za dokaze koji odgovaraju utvrđenju u pobijanoj presudi, a zanemarujući ostale izvedene dokaze, čime je došlo do povrede načela *in dubio pro reo*.

(iii) Žalba optuženog Babić Zorana

60. Odbrana optuženog Zorana Babića u svojoj žalbi ukazuje da sud nije isto postupio sa prijedlozima za izvođenje dokaza Tužilaštva BiH i odbrane. Dozvolio je saslušanje svjedoka Tužilaštva, ali nije svjedoka odbrane. Svjedoci čije saslušanje je Sud odbio trebali su svjedočiti na okolnosti događanja bitnih za optuženog, to su bili jedini svjedoci koji su se mogli izjasniti o tome gdje se optuženi nalazio 23.07.1992. godine iako su ti svjedoci trebali svjedočiti o događajima u poslijepodnevnim časovima, ipak su trebali govoriti o općim okolnostima.

(iv) Stav apelacionog vijeća

61. Apelaciono vijeće smatra da u toku prvostepenog postupka nije došlo do povrede prava na odbranu optuženih, na način da je došlo do povrede načela legaliteta, pretpostavke nevinosti, načela in dubio pro reo, niti povrede načela jednakosti postupanja iz člana 14. ZKP BiH.

62. Povreda prava na odbranu postoji kada nisu primjenjena ili su nepravilno primjenjena pravila postupka na štetu optuženog. Svaka povreda procesne norme na štetu optuženog ima značenje da je povrijeđeno njegovo pravo na odbranu zagarantovano međunarodnim aktima. Ukoliko je počinjena takva povreda, a ovlašteni procesni subjekt na nju žalbom ukaže, ista ima karakter apsolutno bitne povrede krivičnog postupka, koja uvijek za rezultat ima ukidanje presude.

63. Apelaciono vijeće istaknute prigovore ocjenjuje neosnovanim.

64. Neosnovani su prigovori odbrane optuženog Dragomira Soldata da je prvostepeno vijeće učinilo povredu prava na odbranu tako što nije dopustilo postavljanje detaljnih pitanja oko kupoprodaje kuće kojim je odbrana pokušala dovesti u pitanje kredibilitet svjedoka Karupović Šefika.

65. Uvidom u transkript od dana 30.05.2014. godine, kada je na nastavku glavnog pretresa saslušavan svjedok Karupović Šefik, Sud je dozvolio pitanja odbrane koja su se odnosila na pitanje oko sporne kupoprodaje kuće Soldat Dragomira, no samo sa manje detalja, jer predmet optuženja nije bilo pitanje legalne kupoprodaje kuće, niti se u ovom postupku moglo utvrđivati ovo pravno pitanje. Braniocu je bilo dozvoljeno ispitivanje svjedoka na ove okolnosti kojim je želio osporiti kredibilitet svjedoka, ali u skladu sa principima ekonomičnosti i efikasnosti krivičnog postupka, te je u skladu sa uputstvima predsjednice vijeća dalje ispitivanje vršeno na one okolnosti koje su relevantne za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja, uz ostavljanje mogućnosti optuženom da podnese krivičnu prijavu protiv optuženog Karupovića, te ovo vijeće nalazi da pravo na odbranu optuženog u ovoj situaciji nije povrijeđeno.

66. Žalbeni prigovor odbrane optuženog Đurića da je u pobijanoj presudi dato obrazloženje samo za dokaze koji odgovaraju utvrđenju u pobijanoj presudi, a ne za sve izvedene dokaze, biće obrazložen u dijelu presude koji se odnosi na žalbene prigovore iz člana 297. stav 2. ZKP BiH.

a. Povreda odredbi člana 2. ZKP BiH – povreda načela legaliteta

67. Povredu načela legaliteta odbrana optuženog Soldat Dragomira nalazi u primjeni odredbi Krivičnog zakona BiH, umjesto Krivičnog zakona SFRJ, koji zakon je prema stavu odbrane trebao biti primjenjen, kao zakon koji je bio na snazi kada je predmetno djelo navodno učinjeno.

68. Odbrana je ovaj žalbeni prigovor istakla i kao povredu krivičnog zakona u smislu odredbe člana 298. tačka d) ZKP BiH, te će se o istom raspraviti u okviru žalbenog osnova – povreda krivičnog zakona iz člana 298. ZKP BiH.

b. Povreda odredbi člana 3. stav (1) ZKP BiH – pretpostavka nevinosti

69. Odbrana optuženog Soldat Dragomira smatra da je došlo do povrede odredbe člana 3. stav (1) ZKP BiH time što je prvostepeno vijeće optuženog oglasilo krivim za sve

tačke optužnice, iako je odbrana u toku postupka ukazivala na određene kontradiktornosti, te pogrešne i nepouzidane dokaze optužbe.

70. Pretpostavka nevinosti (*praesumptio iuris tantum*) određena je u skladu sa međunarodnim dokumentima i predviđa se na način da se svako smatra nevinim za krivično djelo dok se pravnosnažnom presudom ne utvrdi njegova krivnja. Usvajanjem ove pretpostavke osumnjičeni je oslobođen tereta dokazivanja i pripada mu privilegij protiv samooptuživanja. Pretpostavka nevinosti se ne odnosi samo na utvrđivanje krivnje, već i na sve druge elemente koji su u međusobnoj vezi sa pojmom krivičnog djela (radnja izvršenja, protivpravnost ili kažnjivost).

71. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, ovaj žalbeni prigovor odbrane Soldat Dragomira je paušalan, te se ne reflektuje niti na jedan primjer kojim bi se ukazalo čime je to u toku glavnog pretresa povrijeđena pretpostavka nevinosti ili u kojem dijelu pobijana presuda je u suprotnosti sa ovim načelom. Ocjena dokaza sama po sebi ne predstavlja povredu ovog načela, te činjenica da pobijanom presudom sud nije prihvatio tezu odbrane da su druga lica izvršio djela za koje je optuženi oglašen krivim ne predstavlja povredu pretpostavke nevinosti.

c. *Povreda odredbi iz člana 3. stav (2) ZKP BiH – povreda načela „in dubio pro reo“*

72. Branioci optuženih Soldata i Đurića u žalbama navode da je prvostepeni sud u potpunosti postupao suprotno načelu „*in dubio pro reo*“, na način da je za činjenice koje terete optužene dovoljno bilo da se pojave kao moguće, a činjenice koje idu u korist optuženih, morale su biti dokazane sa potpunom izvjesnošću.

73. Načelo *in dubio pro reo* jedna je od neposrednih posljedica presumpcije nevinosti, te je zakonom izričito propisano da u sumnji sud mora ići u korist optuženog. Svaka sumnja u postojanje neke pravno relevantne činjenice mora se odraziti u korist optuženog. Činjenice koje idu na štetu optuženog (*in peius*) moraju biti utvrđene sa potpunom sigurnošću, te ukoliko postoji sumnja u odnosu na ove činjenice, one se ne mogu uzeti kao utvrđene ili dokazane. Činjenice koje idu u korist optuženom smatraju se utvrđenima čak i onda ako su samo vjerovatne, odnosno ako se sumnja u njihovo postojanje.

74. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće ocijenilo svaki dokaz pojedinačno, i u vezi sa ostalim dokazima, te je na osnovu takve ocjene izvodio zaključak o postojanju pravno relevantnih činjenica i krivici optuženih van razumne sumnje. Stoga je, formalnopravno, prvostepeni sud u cijelosti postupio u skladu sa zakonskim obavezama iz člana 15. ZKP BiH, te člana 281. stav (2) ZKP BiH. Navodi odbrane da optužba nije van razumne sumnje dokazala krivicu optuženog za inkriminisane radnje su neosnovani, jer se u obrazloženju presude navodi da je Sud nesporno utvrdio da je optuženi Soldat Dragomir u relevantno vrijeme kao komandir vojne policije za punktove u 43. Motorizovanoj brigadi učestvovao u stijeljanju ljudi ispred džamije i ubistvu Mujdžić Mirzana, na način da je isto naredio. Povreda načela *in dubio pro reo* bi bila da sud nije uzeo u obzir teze odbrane Soldat Dragomira, niti cijenio dokaze odbrane prilikom donošenja odluke, odnosno dao adekvatno obrazloženje za ne prihvatanje teza odbrane.

75. Međutim, apelaciono vijeće nalazi da je primjenu načela *in dubio pro reo* neophodno sagledati u okviru prigovora odbrane da li je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno, odnosno u kontekstu dokazne vrijednosti izvedenih dokaza, te će detaljna analiza za svaku tačku optužnice biti iznesena u dijelu ove presude gdje su dati razlozi za prigovore na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

d. Povreda odredbe člana 14. ZKP BiH - jednakost postupanja

76. Odredbom člana 14. ZKP BiH propisana je dužnost Suda da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu, a u stavu 2. istog člana propisana je dužnost suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da s jednakom pažnjom ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje idu u korist.

77. U pogledu prigovora odbrane optuženog Babić Zorana da je sud povrijedio njegovo pravo na odbranu odbijanjem određenog broja svjedoka koje je odbrana optuženog Babić Zorana predložila na opšte okolnosti, ali i na okolnosti gdje se nalazio optuženi 23.07.1992.godine, Apelaciono vijeća prihvata obrazloženje iz pobijane presude, a imajući u vidu odredbe člana 14. ZKP BiH, člana 263. stav 2. ZKP BiH koje se odnose na ovlaštenje predsjednika vijeća da odbije predloženi dokaz ako nema značaja odnosno ako je nepotreban. Naime, kao što se to i navodi u pobijanoj presudi, predsjednica vijeća je uputila odbranu da reducira broj svjedoka koje ima namjeru pozivati na okolnosti angažiranosti Interventnog voda na dan 23.07.1992.godine, te prisustva optuženog Babić Zorana na punktu kod „Zikine kafane“, smatrajući da bi saslušanje svih svjedoka na iste okolnosti dovelo do odugovlačenja postupka, a što predsjednik vijeća ima obavezu da spriječi.

78. Stoga, prema ocjeni ovog vijeća ovakvim postupanjem prvostepenog suda nije povrijeđeno načelo jednakog postupanja iz člana 14. ZKP BiH.

5. Podosnov četvrti: Član 297. stav 2. ZKP BiH – sud prilikom donošenja nije primjenio ili je nepravilno primjenio koju odredbu ovog zakona

79. U pogledu bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH ista se po mišljenju odbrane optuženog Soldat Dragomira ogleda u povredi člana 15 (slobodna ocjena dokaza) u vezi sa članom 281. stav 1 i 2. ZKP BiH, koji propisuje način na koji je sud dužan vršiti ocjenu dokaza. Po ocjeni branilaca, prvostepena presuda je zasnovana na iskazima svjedoka koji su i u istražnoj fazi davali iskaze drugačije od onih na glavnom pretresu, a prvostepeni sud u pogledu ocjene iskaza predmetnih svjedoka daje protuvriječne zaključke, navodeći u jednom slučaju da protek vremena utiče na tačnost i vjerodostojnost sjećanja, a zatim da je za očekivati da se svjedoci na glavnom pretresu sjećaju dodatnih detalja. Takvo postupanje je po ocjeni odbrane optuženog Soldat Dragomira dovelo do pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Naročito u pogledu ocjene iskaza svjedoka O-1 od strane vijeća koji navodi da optuženi Soldat nije bio tu i da je u streljanju kod džamije učestvovao Ljubijski bataljon i zaključka u pobijanoj presudi da je isti modifikovao iskaze svjedoka optužbe i dao svoju verziju događaja u kojoj optuženi Soldat nije učestvovao.

80. U okviru ovog žalbenog prigovora, vijeće će se osvrnuti i na žalbeni prigovor odbrane Đurić Velimira da je u pobijanoj presudi dato obrazloženje samo za utvrđenja iz iste, a koje je odbrana isticala u okviru povrede prava na odbranu.

a. Stav apelacionog vijeća

81. Suprotno takvom prigovoru branioca, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće ocjenu dokaza izvedenih u prvostepenom postupku izvršilo upravo na način kako to nalaže odredba člana 281. stav 2. ZKP BiH, dakle cijeneći sve izvedene dokaze zasebno i u međusobnoj vezi, te je na tako izvršenoj ocjeni zasnovalo svoju odluku.

82. Iz navedenog proizilazi ne samo da je prvostepeno vijeće, suprotno prigovoru branioca optuženog, ocjenu dokaza izvršilo saglasno odredbi člana 281. stav 2. ZKP BiH, nego i da je dalo razloge o odlučnim činjenicama. Samim tim što se prvostepeno vijeće osvrnulo na iskaze pojedinih svjedoka na koje žalba ukazuje, ocijenilo ih neuvjerljivim i nepouzdanim, isključuje postojanje bitne povrede odredaba krivičnog postupka.

83. Vezano za navode odbrane optuženog Đurića da je u pobijanoj presudi dato obrazloženje samo za dokaze koji odgovaraju utvrđenju u pobijanoj presudi, a ne za sve izvedene dokaze, vijeće iste smatra neosnovanim. Naime, presuda je donesena, kako to proizilazi iz obrazloženja iste, na temelju savjesne ocjene izvedenih dokaza, a osvrt u presudi je dat, zbog obimnosti dokazne građe, na one dokaze koji su bili od značaja za utvrđivanje odlučnih činjenica.

84. Vijeće ove navode nalazi neosnovanim i paušalnim, jer je u presudi iznesena posebna analiza svakog cjenjenog dokaza, te da do navedene povrede zakona nije došlo. Također u pobijanoj presudi prvostepeno vijeće je dalo razloge zbog čega nije poklonilo vjeru svjedoku odbrane O-1, smatrajući da je svjedok modifikovao iskaze svjedoka optužbe u prilogu optuženog Soldat Dragomira, o čemu će više riječi biti u dijelu koji se odnosi na prigovore o pogrešnom i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju.

85. Ovakva ocjena navedenih žalbenih prigovora branioca optuženih ipak ne prejudicira ispitivanje pravilnosti ocjene provedenih dokaza u vezi sa utvrđenim činjeničnim stanjem, a što će biti učinjeno prilikom analize žalbenih prigovora po osnovu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, dok su predmetni žalbeni prigovori po osnovu bitne povrede odredaba krivičnog postupka ocijenjeni neosnovanim.

86. Stoga, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud u cijelosti metodološki primijenio proces slobodne ocjene dokaza upravo na način kako to ZKP BiH predviđa, te ne postoji povreda odredbi krivičnog postupka iz člana 297. stav (2) ZKP BiH. Da li je prvostepeni sud određenom dokazu pripisao adekvatnu dokaznu snagu, u kontekstu utvrđivanja relevantnih činjenica, odnosno da li je na osnovu određenog dokaza sadržajno mogao utvrditi činjenice, proces je koji se cijeni kroz analizu utvrđenog činjeničnog stanja, a što će u obimu žalbenih prigovora biti predmet analize u narednom dijelu ove presude.

B. OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BIH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

87. Standard koji žalbeno vijeće treba primijeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja jeste utemeljenost.

88. Žalbeno vijeće će prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima došao do tog zaključka isključujući svaku sumnju. Neće svaka činjenična greška biti razlog da žalbeno vijeće ukine presudu, nego samo ona greška koja je uzrokovala nepravilnu presudu što se kvalifikuje kao krajnje nepravičan ishod sudskog postupka, kao u slučaju kada je optuženi osuđen uprkos nedostatku dokaza o biću krivičnog djela.

89. Prilikom utvrđivanja da li je zaključak pretresnog vijeća bio opravdan žalbeno vijeće će krenuti od načela da se ne treba olako upuštati u narušavanje činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće. Žalbeno vijeće ima na umu, kao opšte načelo da je zadatak da sasluša, provjeri i odmjeri dokaze izvedene na glavnom pretresu prvenstveno u diskrecionoj nadležnosti pretresnog vijeća. Stoga žalbeno vijeće mora iskazati određeno uvažavanje u pogledu činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće.

90. Žalbeno vijeće može vlastitim nalazom zamijeniti utvrđenje pretresnog vijeća samo ako jedan objektivan sud koji presuđuje u činjeničnim pitanjima ne bi mogao donijeti takvu presudu, kada dokazi na koje se oslanjalo pretresno vijeće ne bi mogli biti prihvaćeni od strane bilo kojeg objektivnog suda ili kada je ocjena dokaza "potpuno pogrešna".

91. Članom 299. ZKP BiH propisano je kada se presuda može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Odlučne činjenice se utvrđuju neposredno pomoću dokaza, ili posredno iz drugih činjenica (indicija ili kontrolnih činjenica). Samo one činjenice koje su sadržane u presudi mogu se smatrati da postoje, te bez obzira što odlučne činjenice postoje, u presudi se uvijek moraju dati razlozi o njihovom postojanju. U suprotnom nema utvrđenog činjeničnog stanja (nepotpuno utvrđeno činjenično stanje). Ukoliko neka odlučna činjenica nije utvrđena onako kako je zaista postojala u stvarnosti nekog događaja, onda postoji pogrešno utvrđeno činjenično stanje.

92. U odnosu na neposredne i posredne dokaze Ustavni sud Bosne i Hercegovine naglašava da dokazivanje činjenica putem posrednih dokaza nije samo po sebi u suprotnosti sa načelom pravičnog suđenja, u skladu sa članom 6. stav 1. EKLJP.⁹ Međutim, dokazanost činjenice putem posrednih dokaza mora se utvrditi izvan svake razumne sumnje, gdje mora postojati čvrsta i logična povezanost tako da činjenični zaključak pretresnog vijeća bude jedini mogući zaključak na osnovu dokaza. Kriterij koji se primjenjuje jeste razumna sumnja. Vrlo rijetko se činjenica može dokazati izvan svake sumnje. Svakako, kao kada se sastave svi dijelovi neke slagalice, ponekad posredni dokazi mogu biti uvjerljiviji od svjedočenja neposrednog očevica koje može biti podložno varljivosti ljudske percepcije.

93. Ocjenu o tome da li je pogrešno utvrđeno činjenično stanje, apelaciono vijeće će dati u odnosu na činjenice i utvrđenja na koja je odbrana u žalbi ukazala. Kao što je prethodno navedeno, za ovakvu ocjenu treba primijeniti kriterijum po kojem će se

⁹ M.Š., AP-661/04 (Ustavni sud BiH), Odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. aprila 2005. godine, para. 36.;

razmotriti svi žalbeni prigovori i ocijeniti da li određena odlučna činjenica proizilazi iz izvedenih dokaza.

(i) Žalba optuženog Dragomira Soldata

94. Do pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja prema ocjeni odbrane došlo je usljed pogrešne ocjene izjava svjedoka optužbe od strane prvostepenog vijeća i to svjedoka Šefika Karupovića, Seada Sušića, Kafterin Ifete, zaštićenog svjedoka S1, Bahre Mudžić i Zarmine Mujdžić.

95. Za odbranu je sporna ocjena iskaza Kafterin Ifete u pobijanoj presudi jer, prema navodima odbrane, ista je rekla da vojnici koji je imao bijeli opasač i dobro izgledao nije bio iz te sredine, a ne, kako se navodi u presudi, da je Kafterin Ifeta rekla da je vojnik sa bijelim opasačem bio lijepe fizičke građe. Stoga odbrana zaključuje da je na neistinitoj tvrdnji utvrđena odlučna činjenica, prisustvo Soldat Dragomira u Čarakovu 23.07.1992.godine, te da je isti te prilike nosio bijeli opasač. Svjedočenje Kafterin Ifete, prema ocjeni odbrane nema veze sa optuženim, naročito još uzimajući u obzir i činjenice da optuženi nije nikada nosio kapu i da je visok 1,80m, a ne 1,70m, a što navodi ova svjedokinja.

96. Odbrana u žalbi suočava iskaze Šefika Karupovića i Seada Sušića, ističući nesaglasnosti u njihovim iskazima. Svjedok Sušić Sead je rekao da se sreo sa Karupović Šefikom u jesen ili početkom zime 1993. godine u Zagrebu kada mu je rekao da je optuženi Soldat – lice po nadimku Čiča, dok svjedok Karupović Šerif navodi da se sreo sa Sušićem u Trnopolju krajem augusta početkom septembra 1992. godine.

97. U odnosu na Šefika Karupovića odbrana ističe da je ovaj svjedok imao lični interes da na glavnom pretresu optuži Dragomira Soldata jer je navodno nezakonito prodao kuću Dragomira Soldata u Zagrebu i novac uzeo sebi. U odnosu na svjedoka **Seada Sušića** odbrana ističe da je svjedok u „zabludi“ ko je taj „Čiča“, a u toj zabludi je opet zbog **Šefika Karupovića** i njegovih motiva, koji je prema odbrani ubijedio Seada Sušića ko je taj „Čiča“, te je po zaključku odbrane, Karupović to uradio u Zagrebu početkom 1993. godine. Iskaz svjedoka Šefika Karupovića odbrana osporava i u pogledu datuma odlaska svjedoka i optuženog Soldata Dragomira po dragocijenosti koje je svjedok iskopao, da li je odlazak po dragocijenosti bio 23.07. ili 24.07.1992. godine. Odbrana sugerše da je prilikom ocjene iskaza svjedoka potrebno voditi računa i o iskazu Šerifa Karupovića iz istrage, jer se prilikom tog saslušanja isti nije sjećao ni da je Dragomir Soldat nakon što je dovezao njega i porodicu do sela primio grupu vojnika u auto, mijenja i datum kada se događaj desio sa 24. na 23.07, te boju vozila “Mercedes” iz zelene u bijelu. Prema navodima odbrane isti mijenja iskaz nakon razgovora sa Seadom Sušićem i preuzma detalje priče, a o istom nije govorio u istrazi iako se u presudi navodi da jeste. Stoga odbrana smatra da je odlučna činjenica o povratku optuženog Soldat Dragomira u Čarakovo nakon što je odvezao svjedoka Karupovića, utvrđena na netačnim činjenicama. Naime odbrana osporava i dio iskaza Karupović Šefika u kojem on tvrdi da se sa optuženim Dragomir Soldatom vratio u Čarakovo dan poslije kako bi iskopao dragocijenosti, dok odbrana tvrdi da se sve desilo 24.07.1992. godine, odnosno u jednom danu i spašavanje porodice i iskopavanje.

98. U odnosu na zaštićenog svjedoka **S - 1**, odbrana ističe da je ovaj svjedok za prezime Soldat čuo od Seada Sušića, te iskaz ovog svjedoka osporava i u pogledu boje kose optuženog, za koju je svjedok rekao da je smeđa, što sud prihvata iako su ostali

svjedoci rekli da je crna. Zaključak odbrane je da se i u ovom dijelu odlučne činjenice utvrđene na štetu optuženog.

99. Odbrana pobija preusudu i zbog ocjene iskaza svjedoka **O-1** od strane prvostepenog vijeća, kojim je isti okarakterisan kao svjedok koji daje vlastitu kreaciju događaja na osnovu detalja iz svjedočenja svjedoka optužbe.

100. Žalbom branilac pored postupka prepoznavanja optuženog od strane **Mujdžić Bahre** osporava i to što vijeće nije prihvatilo dio iskaza ovog svjedoka koji je bio povoljan za optuženog, i to u dijelu koji se odnosi na opis osobe koja je učestvovala u ubistvu njenog sina Mirze Mujdžića, jer svjedokinja u svom iskazu pominje Čiču kao vojnika iz Knina. Za odbranu je sporan zaključak suda o neuvjerljivosti iznošenja podataka o личности po nadimku "Čiča", jer nema razloga zbog čega bi Bahra Mujdžić izmišljala činjenice o kojim svjedoči. Prema ocjeni odbrane sud ne poklanja vjeru svjedoku Bahri jer ista dovodi u sumnju istinitost svjedočenja i kredibilitet Mujdžić Zarmine.

101. Odbrana osporava kredibilitet svjedokinje Zarmine Mujdžić **kroz analizu njenog iskaza**, ističući da se ista slabo sjeća događaja kada su joj odveli muža, njen opis vojnika razlikuje se od opisa Bahre Mujdžić, također postoji i razlika između audio zapisa i transkripta, gdje se u audio zapisu navodi da je lice imalo istu frizuru, a u transkriptu se navodi *sličnu ili čak istu*. Druga razlika je u terminologiji koju je svjedokinja upotrijebila prilikom identifikacije, u transkriptu se navodi da je rekla "to je on", a na audio zapisu kaže "podsjeća me".

102. U žalbi se kao protivrječnost iz pobijane presude ističe ocjena iskaza svjedoka **Jukan Hazima i Ajke** u kontekstu neriješenih imovinsko pravnih odnosa između optuženog Soldat Dragomira i svjedoka Karupović Šefika, jer se u jednom dijelu presude navodi da je Jukan Hazim imao neposredni interes da se kuća ne proda, a u drugom dijelu se navodi da je iskoristio punomoć optuženog i prodao njegovu kuću.

103. Odbrana osporava i utvrđenje u prvostepenoj presudi vezano za bijelu boju motornog vozila marke "Mercedes", te se u žalbi ističe da su svjedoci odbrane isticali da se radilo o zelenoj boji, a svjedok Denjak Radimir i Đukanović Milan i to da je auto bilo sa rotacijom. U vezi korištenja vozila odbrana ističe da je zanemarena činjenica da je komanda brigade bila udaljena, a vod kojim je rukovodio Soldat je bio smješten u hotelu Sana na drugom kraju grada, a sve to u kontekstu konstatacije iz presude da je komandir voda mogao koristiti vozila koja su bila na raspolaganju u komandi brigade.

104. Odbrana, za razliku od utvrđenja u presudi, tvrdi da je **punkt vojne policije** kod "Žagerskog mosta" formiran 24.07.1992. godine. Argument odbrane u vezi formiranja punkta, jeste da svi punktovi nisu bili punktovi vojne policije, već su i druge jedinice u tome učestvovala. U kontekstu postojanja punkta odbrana osporava prvostepenu presudu i u dijelu neprihvatanja izjave optuženog, niti svjedoka Beglerbegović Smaila koji je govorio o punktu i licima na punktu prije 24.07.1992. godine, a radilo se o ljudima Rade Bilbije zv. "Čiča".

105. Odbrana iznova ponavlja argumentaciju da iz objektivnih dokaza proizlazi da je **Rade Bilbija "Čiča" iz Ljubije komandir** Ljubijskog bataljona činio zločine u selima sa lijeve obale Sane, te da u prvostepenoj presudi nisu dati razlozi neprihvatanja ove teze. Naročito imajući u vidu da su se svjedoci izjasnili da su vidjeli Bilbiju Radu tih dana. Stoga odbrana smatra da na osnovu provedenih dokaza postoji osnovana sumnja da su druga lica izvršila krivično djelo za koje je osuđen Dragomir Soldat.

106. Odbrana osporava zaključak prvostepenog vijeća o postojanju širokog i sistematičnog napada, te smatra da je postojao oružani sukob između Vojske RS i muslimanskih naoružanih grupa dana 23.07.1992. godine, te da je postojao nexus između oružanog sukoba u šumi Kurevo i zločina koji su uslijedili u Čarakovu dana 23.07.1992.godine

107. Odbrana osporava zaključak prvostepene presude da lice koje komanduje strijeljanjem pred džamijom nije isto lice koje je izdalo naredbu za dovođenje civila pred džamiju radi streljanja, iako je optuženi istom presudom oglašen krivim da je *naredio da zarobljene muškarce civile odvedu pred mjesnu džamiju na strijeljanje udaljenu od tog mjesta oko 50 metara.*

108. U pogledu alibija optuženog Soldat Dragomira koje vijeće nije prihvatilo u pobijanoj presudi, odbrana ističe da je prezentirani dokazi ukazuju da je optuženi 23.07.1992.godine za vrijeme izvršenja navodnog zločina bio na autobuskoj stanici, koja je od sela Čarakova udaljena 10km.

109. Odbrana u pogledu ocjene dokaza od strane prvostepenog vijeća prigovora da se nedostaci dokaza na štetu optuženog relativiziraju i zanemaruju, a zatim se navodni nedostaci dokaza u korist optuženog ističu i koriste za diskreditaciju svjedoka.

(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira

110. Prema ocjeni odbrane u pobijanoj presudi pogrešno je utvrđena odlučna činjenica **gdje se nalazio optuženi Đurić Velimir** 23.07.1992. godine. Odbrana osporava što u pobijanoj presudi nije prihvaćeno da je optuženi Đurić Velimir čitav mjesec juli 1992. godine bio na Kozari pa tako i na dan 23.07.1992.godine, iako je i Tužilaštvo BiH tvrdilo da je Đurić bio raspoređen u okviru radne jedinice Centar za obavještanje RJ. Odbrana ističe da, kada je neko bio raspoređen u VOST, to je bila privilegija i svoje mjesto nije mogao napuštati. Prema navodima odbrane četiri su razloga iz kojih Đurić Velimir nije mogao biti u Prijedoru u julu 1992. godine, nemogućnost zamjene, neposjedovanje motornog vozila, nemogućnost bezbjedonosnog prolaska kroz Kozarac i gubitak privilegovane pozicije. Odbrana tvrdi da je osporavanje alibija optuženog bio zadatak Tužilaštva BiH i da je odbrana uspjela dokazati da se optuženi Đurić čitav mjesec juli 1992. godine nalazio na planini Kozari na položaju VOST zajedno sa Kneginićem i Stakićem.

111. Odbrana također **osporava postojanje širokog i i sistematičnog napada u Prijedoru**, te tvrdi da je u Prijedoru 1992. godine bio oružani sukob, također osporava znanje optuženih za taj napad, jer su po ocjeni odbrane za to znali samo najviši organi vlasti. Naročito odbrana ističe da je Đurić Velimir bio pripadnik Centra za obavještanje i javljanje sa zadacima da po naredbi učestvuje u javnom zvučnom uzbunjivanju stanovništva, što ukazuje da nije bio dio operativnih jedinica. Svijest optuženog o postojanju širokog i sistematičnog napada, nexus optuženog i odgovornost za progon po ocjeni odbrane vijeće je pobijanoj presudi pogrešno utvrdilo na osnovu utvrđenih činjenica i objektivnih dokaza

112. Žalbom se dalje osporava odgovornost optuženog za događaj koji se desio 23.07.1992. godine, kao i kredibilitet svjedoka **Sušić Seada i S1**, smatrajući ih kontaminiranim svjedocima, dok svjedoka **Čorić Zorana**, kome je sud također povjerovao, smatra svjedokom koji je imao za cilj vlastitu ekskulpaciju.

113. Odbrana osporava iskaz svjedoka **Sušić Seada** u kontekstu izjava koje je ranije davao¹⁰, te ga smatra svjedokom koji je napamet naučio iskaz, jer se sjeća svih navoda iz optužnice, ali se ne sjeća dodatnih detalja. Odbrana u kontekstu kredibiliteta ovog svjedoka ističe i okolnost da je u toku istrage on, kao treće lice koje je udaralo njegovog oca, označio lice Grubana, ali je tužilac odustao od optužnice protiv njega, jer fizički opis koji je dao svjedok nije odgovarao licu Gruban. Pa odbrana ističe da je svjedok po instrukciji Tužilaštva vjerovatno odustao od pominjanja lica Gruban, jer bi time bio u cijelosti srušen kredibilitet ovog svjedoka. Odbrana osporava i mogućnost da se svjedok sjeća događaja sa tom preciznošću, a naročito da se sjeća redoslijeda lica koja su stajala pred džamijom. Odbrana ističe da je ovaj svjedok stvarao naknadnu percepciju događaja uz pomoć istražitelja SIPA-e "Karage". Kroz analizu iskaza svjedoka odbrana osporava navode da je ovaj svjedok jako dobro poznao optuženog Đurića, jer nije znao gdje mu se nalazi kuća, davao je kontradiktorne odgovore vezano za činjenicu kako poznaje optužene Babića i Đurića, jer za optuženog Babića navodi da ga dobro poznaje jer se svakodnevno na posao vozio motorom kroz Tukove, sa druge strane za Đurića navodi da ga je poznao jer je svakodnevno na posao putovao autobusom. Kao još jednu od grešaka u iskazu svjedoka odbrana navodi tvrdnju svjedoka da je optuženi Đurić radio u Celpaku, ali da je radio *dole*, ispod sektora C2, a ne *gore* kako svjedok navodi. Osporava i opis optuženog koji je dao ovaj svjedok, jer optuženi kada je radio nikad nije nosio kačket, a što tvrdi ovaj svjedok. Odbrana osporava i identifikaciju iz istrage, putem fotografija, jer mu je pokazana fotografija iz perioda poslije rata. Također osporava i dio iskaza koji se odnosi na izjavu svjedoka Sušića koji je naveo da mu je sestra koja je bila zatočena u dvorani "Mladost" rekla da ga je Đurić u dvorani tražio. Odbrana tvrdi da se to prema iskazu svjedoka moglo desiti u septembru 1992 .godine i da je to nemoguće, jer u to vrijeme niiko nije bio zatočen u dvorani.

114. Odbrana osporava iskaz svjedoka **S-1** dovodeći ga u vezu sa iskazom svjedoka Sušić Seadom, pa ističe kontradiktornost njegovog iskaza i svjedoka Sušića u pogledu uniformi koje su vojnici nosili, da li su optuženi odmah nakon zločina pljačkali oštećene, da li su isti vojnici poslije zapalili džamiju ili se radi o drugim vojnicima, te nije siguran da je Đurić učestvovao u činu streljanja. Odbrana ističe da svjedoci Sušić Sead i svjedok S1 nisu poznali optuženog Đurića u sudnici.

115. Kontradiktornim odbrana smatra i iskaz svjedoka **Musić Halima**, te ga analizira u kontekstu iskaza svjedoka S1, navodeći da svjedoci različito opisuju vrijeme kada su svjedoka S1 spasili, koliko je ljudi učestvovalo u spašavanju i gdje su ga odnijeli. U kontekstu osporavanja kredibiliteta svjedoka Musića i njegovih navoda da je dobro poznao optuženog Đurića i da su svako jutro zajedno putovali u školu, branilac ističe da da optuženi Đurić nikad nije išao u jutarnju smjenu u školu.

116. Osporava odbrana i iskaz **Čorić Zorana** koji je bio pripadnik Interventnog voda Policije u Prijedoru, i jedan je od rijetkih kojim nije suđeno, te je obavljao istražne radnje za potrebe Tužilaštva BiH, te iskaz ovog svjedoka smatra u cijelosti nepouzdanim.

¹⁰ Zapisnik o izjavi svjedoka uzetoj od strane Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0003631 12 od 02.07.2012.godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka, Državna agencija za istrage i zaštitu, Regionalni ured Banja Luka, broj 14-11/3-44-12/05 od 18.07.2005.godine; Izjava data Agenciji za istraživanje i dokumentaciju, Sektor AID Sanski Most, broj 02-1804 od 01.08.1998.godine;

(iii) Žalba optuženog Zorana Babića

117. Odbrana u žalbi navodi da su izjave svjedoka tužilaštva, koji su svjedočili o dolasku srpskih snaga u Čarakovo kontradiktorne, i da je Vijeće iz takvih izjava svjedoka „navodilo samo pojedine dijelove njihovog svjedočenja“ koja potkrepljuju utvrđenje da je vojska došla iz pravca Žegara, iako su neki svjedoci rekli da je došla iz pravca “Zikine kafane”. Odbrana smatra da, iako je Sud u cijelosti poklonio vjeru svjedoku Sušić Seadu vezano za izvođenju muškaraca iz kuća i u tom kontekstu uloge optuženog Babića, iskaz ovog svjedoka nije potkrijepljen iskazima svjedoka Fazlić Asime i Mujdžić Vahide.

118. Oспорava iskaz svjedoka Sušić Seada jer sud nije objasnio kako to da se ovaj svjedok sjeća broja registarskih tablica, redosljeda poredanih muškaraca pred džamijom, a ne sjeća se kako su optuženi Babić i Đurić bili obučeni. Odbrana ukazuje na razlike u iskazu svjedoka S1 sa glavnog pretresa i u istrazi.

119. Za odbranu je sporno što sud u pobijanoj presudi u cijelosti poklanja vjeru svjedoku Seadu Sušiću, te dijelovima iskaza svjedoka S1, koji potkrepljuju navode svjedoka Sušića.

120. U pogledu identifikacije optuženog **Zorana Babića** od strane optuženog Seada Sušića i svjedoka S – 1, odbrana navodi da ovi svjedoci 23.07.1992. godine u Čarakovu, nisu vidjeli optuženog Babića, niti su ga u to vrijeme uopšte poznavali, te da su za navodno čuli poslije ratnih zbivanja. Odbrana ističe izjavu svjedoka Beglerbegović Smaila koji je bio u Čarakovu 23.07.1992. godine, ali nije vidio optuženog Babića, a za ostale svjedoke tužilaštva i odbrana navodi da su tokom svjedočenja izjavili da su u Čarakovu vidjeli pripadnike vojske, a ne policije.

121. Oспорava utvrđenje da je Soldat Dragomir kao vojni policajac bio poznat Zoranu Babiću, jer ne postoje dokazi koji ukazuju da su oni bili angažovani u istim jedinicama, a na šta ukazuje i sama činjenica da je optuženi Soldat kratko vrijeme bio vojno angažovan u Prijedoru.

122. Odbrana smatra da nije dokazana činjenica da je optuženi Babić postupao po naredbama optuženog Soldata jer tako nešto navodi samo svjedok Sušić. Odbrana navodi da opis optuženog Babića od strane svjedoka Sušića, kao osobe tamnije puti, niže od njega nije potvrdio niti jedan drugi svjedok, pa ni svjedok S1 kako se to navodi u pobijanoj presudi, te tvrdi da optuženog nije poznao ni svjedok Sušić u vrijeme inkriminacije, jer mu nije znao ime. Odbrana smatra spornim i korištenje termina Mrđan od strane svjedoka S1 prilikom opisa crnog vojnika koji je učestvovao u strijeljanju. A zaključak suda da i svjedok Sušić i svjedok S1 identifikuju optuženog u streljačkom vodu kao istu osobu “Babina iz Tukova”, odbrana smatra proizvoljnim.

123. U vezi identifikacije optuženog Babića, odbrana ističe da svjedok Sead Sušić nije poznao optuženog Babića i da je na taj dio iskaza svjedoka uticalo Tužilaštvo BiH, dok za svjedoka S1 navodi da isti optuženog prepoznaje kao Babin iz Tukova, ali i sa Mrđa, ukazujući na prezime lica, a ne na njegovu karakteristiku da je tamnije puti kako se to pogrešno navodi u pobijanoj presudi po ocjeni odbrane. U ovom smislu odbrana ističe da ovaj svjedok od ranije nije poznao Babića, niti je čuo da nekog vojnika oslovljavaju sa Babin.

124. U vezi činjenice koje su srpske snage učestvovale u napadu na Čarakovu 23.07.1992. godine, Tužilaštvo je samo dokazivalo prisustvo Babić Zorana, ali nije izvodilo

dokaze o prisustvu cijelog Interventnog voda. Također ističe da iskaz svjedoka Sušića dovodi upitanje svjedok Musić Halim.

125. Odbrana smatra da je u pobijanoj presudi pogrešno utvrđeno činjenično stanje i vezano za tvrdnju da je u Čarakovo tog dana ušla policija, jer su svi svjedoci rekli da je bila vojska. Ako se potvrdi da je u Čarakovo taj dana ušla samo vojska onda tu nije mogao biti Babić jer je on bio u policijskoj uniformi što su potvrdili svjedoci odbrane. Da je zadatak interventnog voda bila akcija čišćenja terena potvrđuje samo svjedok Ćorić Zoran, što po ocjeni odbrane nije dovoljno za utvrđenje. Nadalje osporava da se optuženi mogao udaljavati od Vijadukta. Odbrana smatra da nije van razumne sumnje dokazano da su pripadnici interventnog voda, kojem je pripadao i optuženi Babić napuštali područje „Zikine kafane“ i Vijadukta.

126. Odbrana osporava da je Dragomir Soldat bio osoba od autoriteta i da je kao nadređeni Babiću mogao izdati naređenje. Za odbranu je sporno gdje se to Babić pridružuje Soldatu.

127. Sud ne daje obrazloženje zbog čega je svjedočenja svjedoka trećeoptuženog iskonstruisano, te zašto su u prvostepenoj presudi izjave svjedoka odbrane ocjenjene kao iskonstruisanim, i zašto nije primjenjen princip in dubio pro reo u odnosu na ovog optuženog.

(iv) Stav apelacionog vijeća

128. Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore odbrane koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno i nepotpuno utvrđeno i detaljnom analizom sadržaja pobijane presude, te nakon izvršenog uvida u spis predmeta, došlo do zaključka da se radi o neutemeljenim tvrdnjama. Ovo Vijeće također nalazi da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno i da pobijana presuda sadrži valjane i prihvatljive razloge o svim odlučnim činjenicama na osnovu kojih je donesena osuđujuća presuda u odnosu na sve optužene.

a. Zajednički prigovori odbrana optuženih

i. Postojanje širokog i sistematičnog napada i znanje optuženog za napad

129. Vijeće smatra neosnovanim žalbene navode odbrane svih optuženih kojim se osporava postojanje širokog i sistematičnog napada na području općine Prijedor u inkriminisanoj periodu.

130. Naime, kako se ispravno navodi u pobijanoj presudi u inkriminisano vrijeme je utvrđeno postojanje širokog i sistematičnog napada, te postojanja nexusa između radnji optuženih i tog napada. Međutim pobijanom presudom se ne negira postojanje oružanog sukoba koji je trajao jedan dan, nakon kojeg su srpske snage nesumnjivo preuzele kontrolu nad opštinom Prijedor.

131. U konkretnom slučaju se nije radilo o klasičnom oružanom napadu na civile, ali zarobljavanje gotovo svih preostalih radno sposobnih muškaraca bošnjačke nacionalnosti

predstavlja po ocjeni ovog vijeća napad na civilno stanovništvo, kao dio širokog i sistematičnog napada na području općine Prijedor. U tom kontekstu je citirana i definicija napada u smislu člana 172. KZ BiH kao: „ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela iz stava 1. ovog člana, protiv bilo kojeg civilnog stanovništva na osnovi ili u cilju državne politike ili politike neke organizacije da se učini takav napad“.

132. Naime da se radilo o širokom (rasprostranjenom) napadu, koji karakterizira brojnost djela i broj žrtava potvrdile su svjedokinje Fazlić Asima, Čaušević Ismeta koje u svojim iskazima opisuju atmosferu straha u kojoj su živjeli u proljeće 1992. godine, a svjedok S2 opisuje skrivanje po obližnjim šumama, jer su sela počeli granatirati, te su počeli neovlašteni pretresi i protivpravno odvođenje civila. Da je napad bio sistematski, što podrazumjeva organiziranost djela, te je prvostepeno vijeće ispravno utvrdilo zaključivši na osnovu provedenih dokaza da je nesrpsko civilno stanovništvo opštine Prijedor bilo podvrgnuto *utvrđenom obrascu nasilničkog ponašanja*, koji se manifestirao kroz oduzimanje lične imovine, ograničenje kretanja i protivpravno odvođenje u logore Keraterm, Omarska i Trnopolje, što su također potvrdili svjedoci optužbe, među kojima svjedok Karupović Šefik i Sead Sušić.

133. U kontekstu ovog pitanja, kako se to ispravno i navodi u pobijanoj presudi, izraz „napad“ u okviru krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti prema prihvaćenoj praksi MKSJ, za razliku od oružanog sukoba, nije ograničen na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva“¹¹

134. U praksi je poznato da oružani sukob i široko i sistematičan napad u bliskoj vezi na istom području, pa se tako u presudi MKSJ-a, *Tužilac protiv Vasiljevića* navodi da: „...napad može prethoditi oružanom sukobu, može trajati duže od tog sukoba ili se nastavljati tokom sukoba, ali ne mora nužno biti njegov dio.“¹² Te sudska praksa ukazuje da napad nije ograničen na upotrebu vojne sile ili nasilja. Stoga pitanje postojanje napada je neovisno od oružanog sukoba, te isti mogu paraleleno postojati.

135. U pobijanoj presudi su navedeni razlozi zbog čega je vijeće utvrdilo da je obrazac ponašanja poduziman u inkriminisanom periodu na području Čarakova i Prijedora u periodu od mjeseca aprila do kraja septembra 1992. godine imao karakter širokog i sistematičnog napada, zbog broja žrtava, te organiziranog karaktera djela nasilja, te ponavljanja sličnog inkriminisanog ponašanja na redovnoj osnovi, a koje su se manifestovale kroz zastrašivanje civilnog stanovništva, otpuštanja sa radnih mjesta, zatvaranje i ubijanje civilnog stanovništva općine Prijedor.

136. Stoga je bespredmetan prigovor odbranana da je u inkriminisanom periodu postojao samo oružani sukob, a ne širok i sistematičan napad, jer postojanje širokog i sistematičnog napada ne isključuje postojanje oružanog sukoba, niti činjenicu da su radnje optuženih bile u vezi sa širokim i sistematičnim napadom.

137. Branilac optuženog Đurića isto kao i branilac optuženog Soldat Dragomira osporava postojanje širokog i sistematičnog napada u Prijedoru u period od aprila do decembra 1992. godine, te vijeće ukazuje da je ovo pitanje obrađeno u okviru žalbenih prigovora optuženog Soldat Dragomira, te da su utvrđenja iz prvostepnoj presudi adekvatna i u

¹¹ Vasiljević, Pretresno vijeće, presuda od 29. nov 2002. godine para. 29,30;

¹² Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 86; drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 251; prvostepena presuda u predmetu *Krnjelac*, par. 54.;

cijelosti u skladu sa praksom Suda BiH i MKSJ-a.¹³ Svakako da je ubijanje zarobljenih civila ispred džamije u Čakarevu 23.07.1992. godine bio dio širokog i sistematičnog napada, a što je je prvostepeno vijeće i utvrdilo. A da su optuženi znali za napad i da su njihova djela bila dio napada, prvostepeno vijeće je utvrđivalo i u konačnici utvrdilo kroz pripadnost optuženih vojnim i policijskim formacijama Srpske Republike BiH, a da su njihove radnje bile dio napada utvrđeno je kroz sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga, a kojima su i oni pripadali i imali svoje zadatke, a dešavanja u Čarakovu nisu bila incident, već se radilo o sistematičnom načinu ponašanja prema civilima nesrpske nacionalnosti, njihovom životu, slobodi i imovini.

138. Navodi odbranana da su opći elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti utvrđeni kroz prihvaćene utvrđene činjenice i objektivne dokaze, u cijelosti neosnovani i detaljno obrađeni u dijelu koji se odnosi na bitne povrede odredaba krivičnog postupka i gdje se detaljno navodi da je postojanje širokog i sistematičnog napada utvrđeno kroz iskaze saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane.

139. Također, već s obzirom na razmjere i sistematski karakter napada, optuženi nisu mogli ne vidjeti posljedice tog pohoda na nesrpsko civilno stanovništvo opštine Prijedor, koje se manifestiralo kroz razne aspekte, napuštanje radnih mjesta, ograničenje kretanja, život u stalnom strahu, predaja oružija, obilježavanje muslimanskih kuća sa bijelim ćaršafom. Stoga ovaj žalbeni podosnov odbrane ovo vijeće smatra u cijelosti neosnovanim.

ii. Osporavanje kredibiliteta svjedoka S1 i Seada Sušića

140. Odbrane svih optuženih žalbenim prigovorima osporavaju iskaze svjedoka S1 i Seada Sušića, odnosno odbrana optuženog Soldat Dragomira smatra da je svjedok Sušić Sead u zabludi vezano za identitet lica pod nadimkom „Čiča“ zbog svjedoka Karupović Šefika. Odbrana optuženog Đurić Velimira osporava kredibilitet svjedoka S-1 i svjedoka Sušić Seada nazivajući ih kontaminiranim svjedocima, a za odbranu Babić Zorana sporno je što je prvostepeni sud poklonio vjeru u cijelosti svjedoku Seadu Sušiću, te dijelovima iskaza svjedoka S-1, koji potkrepljuju navode svjedoka Sušića.

141. Sud je cijenio iskaze svjedoka **S1 i Seada Sušića**, kao lica koji su jedini preživjeli strijeljanje ispred džamije. U odnosu na iskaze ovih svjedoka vijeće je cijnilo iskaze iz istrage i sa glavnog pretresa. Prema ocijeni Apelacionog vijeća, uočene

¹³ Pogledati presudu Apelacionog vijeća, broj S 1 1 K 005159 11 Kžk od 18.04.2012.godine, fusnota broj 14: *Prilikom odlučivanja o postojanju 'napada', prema praksi MKSJ, moraju se uzeti u razmatranje sveukupne okolnosti koje se odnose na postupanje prema ciljnom stanovništvu (stanovništvu koje je predmet napada). Između ostalog, potrebno je uzeti u obzir (1) nezakonito hapšenje i protivpravno pritvaranje civila (Tužilac protiv Blagoja Simića et al., predmet br. IT-95-9-T, prvostepena presuda, 17.oktobar 2003. par. 978-980). (2) osnivanje zatočeničkih objekata u kojima su zatočeni izlagani okrutnom i nehumanom postupanju, mučenju ili ubistvima (Ibid), (3) kidnapovanje/otmica ili prisilne nestanke civila (Tužilac protiv Fatmira Limaja et al., supra par. 199-201, 203, 207-209), (4) rušenje zgrada, kuća i vjerskih objekata (Ibid. u 196. Vidi takođe Tužilac protiv Mileta Mrksića et al., predmet br. IT-95-13/1-T, prvostepena presuda, 27. septembar 2007. par. 465-466 i 472; i Tužilac protiv Mladena Naletilića et al., predmet br. IT-98-34-T, prvostepena presuda, 31. mart 2003. par. 238). (5) progon stanovništva iz područja (deportacija/prisilno premještanje) - Tužilac protiv Blagoja Simića et al., supra par. 979-980., (6) "uvođenje diskriminatornih mjera i 'autoritarnog preuzimanja vlasti'" (Tužilac protiv Dragana Nikolića, predmet br. IT-94-2-R61, Pregled Optužnice prema pravilu 61 Pravilnika o postupku i dokazima, 20. oktobar 1995. par. 27.), (7) intenzivno granatiranje područja (Tužilac protiv Mileta Mrksića et al., supra par. 465-466) i (8) pljačkanje/pretresanje kuća (Tužilac protiv Dragoљjuba Kunarca et al., predmet br. IT-96-23-T & IT-96-23/1-T, prvostepena presuda, 22. februar 2001. par. 573);*

kontradiktornosti su zanemarljivog karaktera, te su pretežno rezultat protoka vremena, različitih individualnih percepcija, kao i opštih i nepreciznih pitanja na koja su svjedoci odgovarali, pretežno u fazi istrage, ali i na glavnom pretresu.

142. Međutim izvedene dokaze pored pojedinačne ocjene, neophodno je cijeniti i u međusobnoj povezanosti. Prilikom ocjene pojedinačnog dokaza, neophodno je cijeniti dokaz u cjelini, ne izdvajajući dijelove van konteksta cjelokupnog sadržaja, a koji na prvi pogled izgledaju najrelevantnijim, a što je odbrana pokušavala ukazujući žalbenim navodima samo na dijelove iskaza svjedoka.

143. Žalbene navode kojim odbrana optuženog Dragomira Soldata osporava iskaz svjedoka S-1, ovo vijeće u cijelosti odbija kao neosnovane. Odbrana i kroz iskaz ovog svjedoka pokušava dovesti u pitanje identifikaciju prvooptuženog, navodeći da je i ovaj svjedok ime optuženog saznao od Seada Sušića, a koji je tu informaciju dobio od svjedoka Karupović Šefika. Međutim, analizom iskaza svjedoka S1 očigledno je da isti u svom iskazu prvooptuženog najprije opisuje kao lice kome su se ostali vojnici obraćali sa *Čiča i* koji je izjavio *“da ih vode pred džamiju nek se mole bogu, ali ih pobit tamo sve”*, a onda na pitanje sudije vozača bijelog auta identificira kao lice prezimena Soldat i navodi da je za njegovo ime saznao u izbjeglištvu, ne precizirajući od koga. U vezi boje kose, svjedok je rekao da kosa lica Soldat nije bila ni plava ni crna, već između, iz čega prvostepeni sud zaključuje da je bila smeđa. Utvrđenja vijeća da je kosa prvooptuženog bila smeđe boje utvrđena na osnovu iskaza ovog svjedoka, koji je bio u saglasnosti sa iskazom svjedoka Karupovića, koji prvooptuženog dobro poznaje i koji je u tom pravcu izjavio: *„Drago je imao smeđu kosu, uredno podšišanu, uvijek je bio uredan, bio je pedantan i uvijek lijepo izgledao.“* Stoga nisu osnovani navodi odbrane da je i svjedok S 1 saznao za ime optuženog od Karupović Šefika, jer svjedok navodi da je ime saznao u izbjeglištvu, ne navodeći od koga. A u svom iskazu ovaj svjedok za isto lice koristi i nadimak *Čiča i* prezime Soldat uz davanje fizičkog opisa koji odgovara opisu koji je dao svjedok Karupović Šefik.

144. Neosnovani su i prigovori odbrane Đurić Velimira na sadržaj iskaza svjedoka S-1, koji iskaz odbrana osporava u kontekstu iskaza svjedoka Sušića, jer su oba svjedoka očevici događaja. Upravo iz tog razloga u situacijama koje su naročito teške Vijeće je tokom cijelog postupka bilo svjesno da je u iskazima o činjenicama koje su se dogodile puno godina prije davanja iskaza, prisutna nesigurnost usljed nestalnosti ljudske percepcije u odnosu na traumatične događaje i sjećanja tih događaja. Razlike u iskazima svjedoka Sušića i S1 u pogledu izgleda uniforem vojnika, dolaska automobila sa vojnicim, a zatim i za dešavanja nakon streljanja, po ocjeni vijeća, percepcije istog događaja od strane više lica, u situaciji gdje je u pitanju vlasitit život može dovesti do nepodudarnosti u vezi nekih detalja pod kojim se događaj desio, ali su iskazi svjedoka saglasni u pogledu samog događaja strijeljanja.

145. Iako odbrana optuženog Babić Zorana smatra spornim iskaze svjedoka Sušić Seada i svjedoka S1, vijeće smatra da je u pobijanoj presudi ispravno utvrđeno da su ovi svjedoci prepoznali optuženog Babića kao „Babin“, kao lice koje je učestvovalo u njihovom strijeljanju 23.07.1992. godine, koji su preživjeli. Logično je da su u proteku vremena od 20 godina svjedoci razgovarali o onom što su preživjeli u ratu, pa su u tom vremenu mogli i doći do identifikacije da je „Babin“ ustvari Zoran Babić odnosno, broja registracije vozila, redosljeda kako su lica bila poredana ispred džamije, međutim navedene razlike u iskazima svjedoka iz istrage i glavnog pretresa ne dovode u pitanje da je optuženi lice koje je pucalo u njih ispred džamije.

146. U pobijanoj presudi sud je dao razloge u odnosu na dijelove iskaza koje svjedok S1 nije pominjao u toku istrage, navodeći da je svjedok u želji da mu se povjeruje da je tog jutra vidio vozilo bijeli Mercedes nepotrebno dodavao detalje, u kom dijelu mu Sud nije povjerovao. Sud je poklonio vjeru iskazu svjedoka S-1 u dijelu koji je bio saglasan sa iskazom svjedoka Seada Sušića. Da se svjedok sjeća broja registracije vozila bijelog Mercedes i redosljeda kako su oštećeni bili poredani ispred džamije nakon toliko godina, prema ocjeni vijeća ne treba dodatno obrazlagati, jer se radi o individualnoj percepciji događaja i detalja od strane svjedoka S-1.

iii. Nalazi Apelacionog vijeća vezano za žalbene prigovore koji se odnose na optuženog Soldat Dragomira

147. Pobijana presuda je koncipirana na način da je primarno vršena ocjena dokaza koji se odnose na identitet izvršioca krivičnog djela optuženog Soldat Dragomira, kako bi se ta odlučna činjenica sa sigurnošću utvrdila, pa je u tom pravcu ista sačinjena od slijedećih segmenata: (1) Identifikacija optuženog Soldat Drgaomira u Čarakovu na dan 23.07.1992. godine i njegovo učešće u zločinima tog dana; (2) Identifikacija optuženog Soldat Drgaomira po nadimku „Čiča“ koji je koristio tokom inkriminisanog perioda; (3) identifikacija optuženog od strane svjedokinja Mujdžić Bahre i Mujdžić Zarmine.

148. Uvidom u transkript svjedočenja svjedoka Kafterin Ifete od 19.04.2014. godine vijeće primjećuje da svjedokinja stvarno nije navela da se radilo o bijelom opasaču već samo o opasaču.¹⁴ Međutim neosnovane su tvrdnje odbrane da je odlučna činjenica prisustva Soldata 23.07.1992. godine u Čarakovu utvrđena na neistinitoj tvrdnji, jer je prvostepeno vijeće utvrdilo prisustvo na osnovu svih provedenih dokaza, a posebno na iskazima svjedoka Sušić Seada, Karupović Šefika i svjedoka S1. Tako da pogrešna interpretacija iskaza svjedoka Kafterin Ifete u pogledu boje opasača, prema ocjeni ovog vijeća ne utiče na utvrđenje iz pobijane presude da je optuženi Soldata Dragomir 23.07.2014.godine bio u Čarakovu. Činjenicu da je optuženi u inkriminisano vrijeme nosio bijeli opasač pomenuo je i Karupović Šefik u svom iskazu, što je vijeće također cijeno kod identifikacije optuženog, te i sam optuženi Soldat Dragomir, koji je prilikom svoga svjedočenja govorio o bijelom opasaču i bijelim uprtačima kao o obaveznoj opremi vojnih policajaca, a u toku cijelog postupka nije osporavao svoj status komandira vojne policije.¹⁵ Činjenica da neki svjedoci, a među njima i Kafterin Ifeta, pominju *opasače kao karakterističan* dio uniforme vojnika, u kontekstu iskaza drugih svjedoka, po ocjeni ovog vijeća ukazuje na činjenicu da je opasač bio osoben dio unifome.

149. Odbrana dalje osporava sadržaj iskaza ove svjedokinje, navodeći da njen opis ne odgovara opisu optuženog Soldat Dragomira, jer isti nikada nije nosio kapu, te je visok 1,80cm, a ne 1,70cm kako to navodi svjedokinja. Ovo vijeće smatra da predmetna osporovanja nisu takvog karaktera da dovedu u pitanje cjelokupni iskaz ovog svjedoka. Kapu koju je svjedokinja primjetila u inkriminisano vrijeme, optuženi je mogao nositi kao dio uniforme, a što ne mora značiti da je istu stalno nosio, pa stoga su u cijelosti

¹⁴ Transkript suđenja od dana 19.04.2013.godine, saslušanje svjedokinje Kafterin Ifete: „Vojnik je izgledao onako, ne znam sad, pre, pred možda 30-tih godina, možda 170 centimetara visine, obučen u vojnu uniformu, čizme, ima **opasač**. Čini mi se da sam vidila crnu kosu ispod kape, mislim i da sam vidjela. Lijepo fizičke građe, ono onako, šta ja znam. I nije mi djelovao da je iz one sredine.”;

¹⁵ Transkript suđenja od dana 18.11.2013.godine, svjedočenje prvooptuženog Dragomira Soldata: „Ni, nismo bili kompletno obučeni, bio, bilo je različite uniforme i samo što smo mi imali **bijele opasače** i, i uniforme su bile različite;

neosnovani navodi odbrane da optuženi nikad nije nosio kapu, naročito imajući u vidu da tu tvrdnju odbrane ne potkrepljuje drugim dokazima.

150. Zaključak o tome da je upravo optuženi Soldat Dragomir poduzeo radnje za koje je oglašen krivim nije donesena isključivo na temelju činjenice da li je isti nosio bijeli opasač ili ne, odnosno da li je bio visok 1,70cm i nosio kapu, već na temelju svih provedenih dokaza i brojnih drugih detalja kao što je nadimak "Čiča" i fizičkih karakteristika optuženog lica "Čiča" na osnovu kojih je svjedok Karupović Šefik utvrdio da se radi o licu Soldat Dragomiru.

151. Navode odbrane kojim se ukazuje na nesaglasnost iskaza svjedoka Karupović Šefika i Seada Sušića, a kojim se osporava i kredibilitet svjedoka Karupovića, vijeće smatra neosnovanim te smatra ispravnim utvrđenja iz prvostepene presude u kojoj je identitet optuženog Soldat Dragomira utvrđen tako što je Karupović Šefik na osnovu saglasnih opisa vozača bijelog „Mercedesa“ od strane svjedoka S-1 i Seada Sušića identificirao optuženog Soldat Dragomira.

152. Prilikom utvrđivanja prisustva optuženog Soldat Dragomira 23.07.1992.godine u Čarakovu, prvostepeno vijeće je prilikom identifikacije analiziralo iskaze svjedoka vezano za opis fizičkog izgleda optuženog, te je i prema ocjeni ovog vijeća ispravno utvrdilo da je optuženi Dragomir Soldat i po opisu Seada Sušića i Karupović Šefika imao „*lijepu urednu kosu, začesljanu uz glavu*“ odnosno da je „*uredno/lijepo izgledao*“ i da je na glavi nosio „*sunčanice*“ (sunčane naočale). Naročito imajući u vidu da svjedok Karupović Šefik niti jednog momenta nije imao dilema u vezi identiteta optuženog, jer ga je jako dobro poznavao, te su bili u prijateljskim odnosima, te je opis optuženog dat od strane ovog svjedoka uporedno korišten sa opisima drugih svjedoka. Svjedok Karupović Šefik opisuje optuženog Soldata Dragomira kao lice u maskirnoj uniformi, sa bijelim opasačem, pištoljem i sunčanim naočalama, smeđe kose uredno očišane i lijepog izgleda.¹⁶

153. Prihvatajući iskaz svjedoka Karupović Šefika u dijelu kada isti opisuje kako je izgledao optuženi Soldat Dragomir, te nalazeći da i svjedok Sead Sušić saglasno opisuje vozača bijelog Mercedesa, vijeće je ispravno utvrdilo da se radi o istoj osobi, koristeći spoznajnu vezu ovih svjedoka. Naime, kao dokaz Tužilaštva BiH uvršten je Zapisnik o saslušanju svjedoka Sušić Seada, broj T20 0 KTRZ 0003631 12 od 02.07.2012. godine, gdje svjedok Sušić navodi da je vozač Mercedesa *imao crnu-tamnu kosu, bujnu, srednje dužine*. Također i svjedok S-1, koji je preživio streljanje pojašnjava da je vojnik koji je izašao iz bijelog auta i koji se njemu obratio, bio uniformisan „*crn, imao je traku crnu, bio je onako elastičan, šlan, visok, maskirno odijelo...neke trake je imao oko sebe a na glavi crnu traku i kratko očišan je bio.*“

154. Iako branilac nastoji umanjiti kredibilitet svjedoka Karupović Šefika, čiji iskaz jeste ključni za odluku o identifikaciji i o prisustvu optuženog dana 23.07.1992. godine u Čarakovi i o krivici optuženog Soldata u pogledu radnji opisanih u tački 1. izreke, stavljajući u prvi plan navodne razlike u njihovim iskazima, međusobne kontradiktornosti i okolnosti koje bi mogle eventualno stvoriti dozu sumnje u kredibilitet istog, to ovo vijeće smatra da je prvostepeno vijeće isti ispravno cijenilo zajedno sa drugim dokazima, te dalo detaljno objašnjenje u kojem dijelu i zbog čega mu poklanja vjeru.

¹⁶ Transkript suđenja u predmetu Soldata Dragomir i drugi od dana 31.05.2013.godine, strana 15-16;

155. Prema navodima odbrane prva nesaglasnost u iskazima svjedoka Karupović Šefika i Seada Sušića se odnosi na vremensko određenje njihovog susreta kada je svjedok Karupović saopštio svjedoku Sušiću da bi prema fizičkom opisu lice koje su oslovljavali sa „Čiča“ i koji je vozio bijeli Mercedes, a koje je svjedok Sušić označio kao naredbodavca streljanja civila ispred džamije mogao biti optuženi Dragomir Soldat.

156. Kao što se to navodi i u pobijanoj presudi iskazi navedenih svjedoka nisu saglasni vezano za vrijeme susreta, no isti su saglasni u relevantnom dijelu, odnosno u pogledu činjenice da su svjedoci razgovarali o događajima u Čarakovu i da je tom prilikom identificirana osoba po nadimku „Čiča“. Stoga stav iznesen u pobijanoj presudi prihvata i ovo vijeće :*„U pogledu nesaglasnosti o susretu u Trnoplju, Vijeće analizom iskaza oba svjedoka zaključuje da su se obojica u određeno vrijeme tokom jeseni 1992.g. zatekli u Trnoplju, odakle su transportovani dalje, pa ostaje mogućnost da su te prilike ostvarili neki kontakt i da su kao mještani Čarakova, koji se dobro poznaju, razgovarali o onome što su preživjeli. Međutim, Vijeće je ipak poklonilo vjeru iskazu svjedoka Sušića koji je kategoričan u tvrdnji da pravi identitet lica pod nadimkom „Čiča“ saznaje tek u jesen 1993.g. prilikom razgovora sa svjedokom Karupovićem u Zagrebu.“*

157. Istaknuto stajalište odbrane, po ocjeni ovog vijeća, neosnovana je i kao takva ne može dovesti u pitanje osporavane zaključke prvostepenog suda.

158. Analizirajući sadržaj iskaza navedenih svjedoka koji su cijenjeni pojedinačno i u međusobnoj vezi sa drugim izvedenim dokazima, ovo vijeće nalazi da su u pobijanoj presudi pravilno interpretirani iskazi pomenutih svjedoka, te da iz istih proizilaze činjenice koje nesumnjivo ukazuju na krivicu odnosno krivičnu odgovornost optuženog Soldat Dragomira.

159. Žalbene navode odbrane kojim se ukazuje na motiv svjedoka Karupović Šefika da lažno svjedoči protiv optuženog Soldat Dragomira, jer je navodno nezakonito prodao kuću Dragomira Soldata u Zagrebu i novac uzeo sebi, ovo vijeće smatra u cijelosti neosnovanim. U pobijanoj presudi je data detaljna argumentacija iz kojih razloga predmetne okolnosti ne dovode u pitanje objektivnost iskaza ovog svjedoka. Pa se tako u presudi navodi da Karupović afirmativno govorio o optuženom koji je spasio njegovu porodicu 23.07.1992. godine, pa Vijeće nalazi neobičnim da bi par mjeseci kasnije isti govorio da je optuženi Soldat mrtav. Sam svjedok navodi da jeste imao punomoć za prodaju kuće iz 1991. godine, ali da ta prodaja nije uspjela i da je punomoć ostala u kući, te su je poslije mogli imati Jukan Hazim ili Lazić Rade ili Nedeljko Komljenović. Svjedok Karupović je na pitanje branioca rekao da nije znao za te kupoprodajne ugovore, niti ih je on potpisao, niti je uzeo novac niti o tome išta zna.¹⁷ U predmetnoj žalbi odbrana nije navela niti jedna novi razlog odnosno dokaza, koji nije cijenilo prvostepeno vijeće i koji bi eventualno mogli dovesti do drugačije odluke Suda.

160. Vijeće je analiziralo ovo pitanje i u dijelu presude koji se odnosi na bitne povrede odredaba krivičnog postupka, te utvrdilo da su navedeni prigovori odbrane neosnovani. Naime, u kontekstu ovog pitanja prvostepeno vijeće je cijenilo iskaze svjedoka Karupović Šefika, Jukan Ajke i Jukan Huseina, te izvršilo uvid u materijalnu dokumentaciju koju je uložila odbrana, a koja se odnosi na kupoprodajne ugovore, punomoći i tužbe vezano za kuću¹⁸. Jedino svjedoci Jukan Ajka i Husein terete Karupović Šefika, dovodeći u pitanje

¹⁷ Transkript suđenja od 31.05.2013.godine, strana 33;

¹⁸ O-1-1- Tužba D. Soldata od 4.7.1995., protiv tuženih Tomislava Pavića, iz ZG, Karupović Šefika, iz ZG,

njegovu iskrenost i zakonito postupanje. Za navedene svjedoke prvostepeno vijeće navodi, a što prihvata i ovo vijeće: „*svjedoci odbrane Jukan Hazim i Ajka jedini za svjedoka Karupovića tvrde da je „lažov i prevarant“, ali Vijeće ima u vidu da se radi o licima koja su živjela u porodičnoj kući optuženog Soldata, te su imali neposredni interes da se ista ne proda, kao što i sada imaju svojevrsnu obavezu da svjedoče u njegovu korist.*“

161. Navodni neposredni interesi o kojim odbrana govori za svjedoka Karupovića, postoji i na strani upravo svjedoka koji su govorili negativno o svjedoku Karupović Šefiku. A svjedoku Karupoviću u toku suđenja su postavljena pitanja o punomoći i kupoprodaji kuće kako od strane odbrane, tako i od strane Suda, gdje je isti u cijelosti negirao svoje učešće u predmetnim radnjama. Činjenice u vezi kupoprodaje kuće nisu dokazane, tako da insistiranje na motivu svjedoka Karupovića da lažno optuži Soldat Dragomira ni ovo vijeće nije utvrdilo kroz analizu iskaza ovog svjedoka.

162. Da se streljanje civila ispred džamije desilo 23.07.1992. godine odbrana osporava i kroz iskaza svjedoka Karupović Šefika, navodeći da se sve desilo 24.07.1992. godine kako spašavanje optuženog Soldata i njegove porodice, tako i vraćanje po dragocijenosti. Navedeni prigovor odbrane je direktno povezan sa utvrđenjem datuma kada se desio inkriminirani događaj koji se optuženom stavlja na teret sa alibijem optuženog Soldat Dragomira i datumom formiranja Žegerskog punkta.

163. Prema ocjeni i ovog vijeća ispravno je utvrđeno u pobijanoj presudi da se napad na selo Čarakovo i inkriminirani događaj desio 23.07.1992. godine, te da je optuženi spasio porodicu Karupović prije početka napada, ali istog dana. Navedeno je prvostepeno vijeće utvrdilo ocjenom provedenih dokaza, te zaključilo da ne bi bilo potrebe za spašavanjem porodice Karupović, da je punkt formiran naredni dan 24.07.1992. godine kako to navodi odbrana.

164. Ispravno se navodi u prvostepenoj presudi u vezi alibija optuženog da je isti ne prihvatljiv, jer su iskazi svjedoka Papić Milke i optuženog Soldata nelogični, imajući u vidu status optuženog i njegova svakodnevna zaduženja. Odbrana tvrdi da se napad na Čarakovo nije desilo 23.07.1992. godine, no ipak daje alibi za optuženog za 23.07. 1992. godine da nije mogao učestvovati u napadu niti biti na Žegerskom punktu.

165. Stoga prigovori odbrane po ocjeni ovog vijeća ne dovode u pitanje pravilna utvrđenja iz pobijane presude, te se isti u cijelosti odbijaju kao nesonovani.

Antunović Branka iz ZG i Antunović Ivanke iz ZG; punomoć od 2.6.1995.; Ugovor o kupoprodaji nekretnina od 22.3.1993. i ugovor o kupoprodaji nekretnina od 29.9.1994. godine; **O-1-2** - Punomoć od 31.1.1992.,Uvjerenje Osnovnog Suda u Prijedoru br.077-0-Su-13-000-278 od 27.5.2013. i Izvod iz Knjige ovjera osnovnog Suda u Prijedoru za 1992.godinu; **O-1-3** - Rješenje Općinskog građanskog Suda u ZG br.P-5287/95 od 21.9.2010.; Rješenje Županijskog suda u Zg br. Gž-2044/12-2 od 3.4.2012.; Ustavna tužba D. Soldata od 14.6.2012.; Rješenje Ustavnog suda RH br.U-III-3465/2012 od 18.10.2012.godine;**O-1-4** - Tužba Antunović Branka i Ivanke protiv D. Soldata, Hazima Jukana i Ajke Jukan, od 4.2.1999.; presuda Općinskog građanskog suda u Zg. br. P-1169/99-42 od 22.4.2011. i presuda Županijskog suda u Zg br.Gž-10692/11-2 od 23.4.2013.godine; **O-1-5**- Tužba Antunović Branka i Ivanke protiv Hazima Jukana, Ajke Jukan, Nedjeljka Komljenovića, Finke Komljenović i Željke Komljenović od 29.12.1994. i tužba Antunović Branka i Ivanke protiv Hazima Jukana i Ajke Jukan od 10.4.1995. godine;**O-1-6**- Izvod iz MKR za optuženog D.Soldata br 02/6 -200- 586/ 1-99 od 2.8.1999.; izvod iz MKV za optuženog Soldat Dragomira br. 02-200-27/ 1- 92 od 28.1.1992.; izvod iz MKR za Soldat Valentinu, kćerku optuženog br.223-02/03-11/ 1 uredovni broj 251-02-02/06-03-7176 od 11.8.2003.; izvod iz MKR za Soldat Igora, sina optuženog br.223-02/08-11/0001 uredovni broj 251-07-02/06-08-1080 od 10.4.2008.godine;

166. Netačni su navodi odbrane da je svjedok Šerif Karupović izmjenio svoj iskaz na glavnom pretresu u pogledu datuma kada se događaj desio sa 24. na 23.07, boje vozila „Mercedes“ iz zelene u bijelu i činjenice da je Dragomir Soldat primio u auto neke vojnike nakon što je spasio porodicu Karupović. Naime, svjedok je u *Zapisniku Australijske savezne policije od 27.9.2012. godine* o saslušanju svjedoka¹⁹ također rekao da je optuženi Soldat Dragomir 1992. godine vozio bijeli „Mercedes“ i nije imao dileme u vezi boje vozila, dok u toj izjavi nije pomenuo datum kada se događaj desio, niti lica koja je po povratku optuženi primio u svoje vozilo što ne ukazuje na mijenjanje iskaza, već da se svjedok o tome nije izjašnjavao u istrazi. Svjedok je na pitanje branioca zašto dodaje stvari u svojoj izjavi pojasnio na glavnom pretresu navodeći: „*Pa nisu me ni pitali, sve te pojedinosti*“.²⁰ Stoga prigovore odbrane kojim osporava kredibilitet ovog svjedoka analizom iskaza iz istrage i sa glavnog pretresa ovo vijeće smatra neosnovanim, naručito imajući u vidu da je svjedok tokom ispitivanja dao objašnjenje da nije pitan na predmetne okolnosti i da ih zato nije ni pomenuo.

167. U smislu odredbe člana 273. stav 1. ZKP BiH kojim je propisan način korištenja iskaza iz istrage, gdje se navodi da se *osobi može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz*, u postupku pojašnjavanja svoga iskaza iz istrage svjedok Karupović Šefik je objasnio zašto nije u istrazi pomenuo vojnike koji su se zajedno sa optuženim Soldatom odvezli u bijelom Mercedesu, jer na te okolnosti nije pitan, što je po ocjeni ovog vijeća dovoljno pojašnjenje imajući u vidu da se ne radi o relevantnom i bitnom detalju vezano za način kako se inkriminarni događaj desio, a vijeće je cijeno to u kontekstu cijelog sadržaja iskaza svjedoka. U prvostepenoj presudi je cijelo poglavlje posvećeno kredibilitetu svjedoka Šefika Karupovića u kojem se na detaljan način analizira iskaz svjedoka iz istrage, te odbijaju svi prigovori odbrane kao neosnovani, uz konstataciju da detalji koje potencira odbrana ne narušavaju kredibilitet ovog svjedoka.

168. Odbrana je kroz iskaz ovog svjedoka pokušala dovesti u pitanje i utvrđenja prvostepene presude vezano za boju automobila, te kroz boju vozila dovodi u pitanje i identifikaciju optuženog Soldat Dragomira od strane Seada Sušića i Karupović Šefika. Vijeće je detaljnom analizom u pobijanoj presudi navelo jasne argumente zbog čega prihvata iskaze svjedoka Karupovića, Sušića i svjedoka odbrane Kos Duška da se radilo o vozilu „Mercedes“ bijele boje, a ne zelene kako to navode svjedoci Đukanović Milan, Denjak Radomir, Papić Milka i Šiljak Radenko, pri čemu se u pobijanoj presudi ostavlja mogućnost da je bilo još neko vozilo tamno zelene boje sa rotacijom koje je optuženi koristio. Ovo vijeće zaključuje da su svi svjedoci saglasni da se radi o automobilu marke „Mercedes“, no njihovi iskazi se razlikuju u pogledu boje istog, no ako se navedeno tumači u kontestu činjenice da je optuženi kao komandir vojne policije imao raspolaganju više automobila, koja je koristio, a koji su bili različitih boja, percepcija svjedoka vezano za boju je mogao biti uzrokovana i tom činjenicom. Odbrana je u prigovorima isticala da je vijeće zanemarilo činjenicu udaljenosti komande brigade gdje su se nalazili automobili od hotela „Sane“ u kojoj bio smješten vod kojim je Soldat rukovodio, te da se radilo o udaljenosti od nekoliko kilometara, što po ocjeni ovog vijeća ne predstavlja otežavajući faktor jer se ne radi o velikom rastojanju.

169. Vezano za prigovor odbrane da prvostepeno vijeće nije prihvatilo dio iskaza svjedoka Mujdžić Bahre koji je bio povoljan za optuženog i to u dijelu koji se odnosi na opis osobe koja je učestvovala u ubistvu njenog sina Mirze Mujdžića, kao lica Čiče vojnika

¹⁹ Dokaz odbrane prvooptuženog pod brojm D-0-18;

²⁰ Transkript glavnog pretresa od dana 31.05.2013.godine, saslušanje svjedoka Karupović Šefika, strana 26;

iz ..., ovo vijeće isti smatra neosnovanim. U prvostepenoj presudi vijeće je dalo detaljno obrazloženje zbog čega ne prihvata iskaz ove svjedokinje u tom dijelu, jer isti nije potkrijepljen drugim dokazima te se navodi: *“Cijeneći iskaz svjedokinje Mujdžić Bahre u ovom dijelu, Vijeće je utvrdilo da ne postoji poveznica okolnosti koje ona navodi u iskazu i okolnosti koje objektivno egzistiraju na strani optuženog Soldat Dragomira. Također, Vijeće nalazi neuvjerljivim da bi osoba koja je kritične prilike došla oduzeti vozilo od Sijerčić Sabita, iznosila tako detaljne podatke o sebi, odnosno da bi se identificirala svim detaljima koje svjedokinja interpretira u svom iskazu, nije iz tog kraja, kako je iz ..., majka mu Šljegovka, a tu boravi kod ujaka koji ima kuće na desnoj obali Sane kod Vijadukta. Također predmetne detalje vezane za lice Čiča koje pominje svjedokinja Bahra Mujdžić ne pominje niti jedan drugi svjedok koji je u svom iskazu pominjao Čiču.”* Nasuprot navodima odbrane, ovo vijeće smatra ispravnim zaključak prvostepenog suda u dijelu kada poklanja vjeru svjedoku Zarmini Mujdžić vezano za identifikaciju optuženog, jer je isti potkrijepljen drugim dokazima, za razliku od iskaza svjedokinje Bahre Mujdžić.

170. Po ocjeni ovog vijeća odbrana neosnovano dovodi u pitanje cijeli iskaz svjedokinje **Zarmine Mujdžić** ističući da se ista slabo sjeća događaja kada su joj odveli muža, njen opis vojnika razlikuje se od opisa Bahre Mujdžić, te postoji i razlika između audio zapisa i transkripta. U prvostepenoj presudi je dato detaljno obrazloženje vezano za razlike u rečeničnim formulacijama, pa se navodi da ono što je rekla u istrazi *„Podsjeća me na „Čiču“* za svjedokinju Zarminu Mujdžić ima isto značenje kao i tvrdnja *„Sigurna sam da je to lice „Čiča“*. Te svjedokinja pojašnjava to riječima: *„Podsjeća me...to je za mene bilo jednako kao da je to ta osoba...jednostavno sam se tako izrazila.“*, pa je tu razliku u iskazu pojasnila tokom svjedočenja, o čemu je prvostepeno vijeće vodilo računa i cijeno i dalo adekvatno obrazloženje. Odbrana insistirajući na ovim razlikama ukazuje na opreznost svjedokinje Zarmine Mujdžić prilikom identifikacije, što prema ocjeni i ovog vijeća nije bio slučaj, jer je svjedokinja prepoznala prvooptuženog na fotoalbumu kao lice pod brojem 4. Kada je za vrijeme saslušanja na glavnom pretresu branilac prvooptuženog pokazao svjedokinji Zarmini sliku broj 6 iz fotoalbuma uz pitanje da li se radi o licu kojeg su zvali Čiča, svjedokinja je bila izričita i rekla da ne.

171. Razlike između audio zapisa sa glavnog pretresa i transkripta vezano za frizuru optuženog da li je svjedokinja Zarmine rekla da je frizura bila „ista“ ili „slična ili čak ista“, po ocjeni ovog vijeća nema uticaja na utvrđivanje odlučne činjenice, odnosno da su lice koje je opisala ova svjedokinja oslovljavali sa Čiča i koji je izdao naređenje *da njenog muža vode iza kuće*, jer je na glavnom pretresu svjedokinja objašnjavajući te razlike rekla *„Sigurna sam da je to lice Čiča“*, te je istog i prepoznala na fotografiji u toku istrage i na glavnom pretresu.

172. Značajan dio obrazloženja prvostepene presude posvećen je razlozima suda o neprihvatanju teza odbrane da je grupa vojnika Bilbije Rade zv. Čiča izvršila zločine u Čarovu 23.07.1992. godine koji se stavlja na teret optuženom, i analizi materijalne dokumentacije u kojoj se navodi koje zločine je u tom periodu činila ova grupa vojnika. Sud je također dao razloge prihvatanja odnosno ne prihvatanja iskaza svjedoka Beglerbegović Smajila, čiji je zapisnik o saslušanju prihvaćen u skladu sa izuzetkom od neposrednog izvođenja dokaza, a vijeće ga je cijeno zajedno sa drugim izvedenim dokazima.

173. Svjedok Beglerbegović Smajil kao lice sa punkta navodi Bilbija Radeta i njegove vojnike, te navodi da ista ta lica vidi i pred džamijom, pri čemu se ne može izjasniti ko je tačno pucao. Međutim i ovaj svjedok navodi da je na dan kada se desio napad na Čarakovo (čišćenje), desilo se streljanje ispred džamije i već je postojao punkt.

174. Činjenica da neki svjedoci i materijalni dokazi ukazuju na prisustvo Rade Bilbije i vojnika "Ljubijskog bataljona" na punktu kod Žagarskog mosta i da je isti činio zločine na tom području, ne isključuje prisustvo Soldat Dragomira i vojne policije na tom području naročito imajući u vidu da svjedoci navode da se radilo o zajedničkim akcijama vojske i policije 1992. godine na području Prijedora i sela Čarakovo, a što je utvrdilo i prvostepeno vijeće utvrdivši da se *u vremenskom periodu od kraja mjeseca aprila 1992. godine, do kraja septembra 1992. godine, na području opštine Prijedor, kojoj pripada i selo Čarakovo, odvijao širok i sistematičan napad vojske i policije Srpske Republike BiH, a potom Republike Srpske, koji je bio usmjeren protiv nesrpskog civilnog stanovništva navedene opštine.*

175. U prilog činjenici da je napad na Čarakovo počeo 23.07.1992. godine, a ne 24.07.1992. godine govori i utvrđena činjenica koje je prvostepeno vijeće prihvatilo procesnom odlukom²¹, iz *presude MKSJ Tužilac protiv Radoslava Brđanina broj IT-99-36 od 01.09.2004. godine i broj IT-99-36-A od 03.04.2007. godine:*

Dana **23. jula 1992. godine** tenkovi vojske bosanskih Srba napali su Čarakovo, poslije nekoliko zahtjeva mještanima da predaju oružje koje su zadužili.

176. Te činjenice utvrđene u presudi MKSJ protiv Milomira Stakića broj IT-97-24-T od 31.07.2003. godine:

Srpski vojnici su napali Čarakovo **23. jula 1992. godine**. Stanovništvo u bijegu gadali su minobacačima i artiljerijom.

177. Tezu odbrane da je optuženi Soldat Dragomir dobio zadatak da formira punkt tek 24.07.1992. godine, te da punkt kod Žagerskog mosta nije postojao prije tog datuma prvostepeno vijeće nije prihvatilo, što ovo vijeće smatra u cijelosti ispravnim. Naime, kako se ispravno navodi u pobijanoj presudi, svjedoci Karupović Šefik, Knjeginjić Nikica i Kos Duško su naveli da su još početkom 1992. godine formirani punktovi u selu Čarakovo i šire. Također iz sadržaja Dopisa SJB Prijedor upućenom Centru službi bezbjednosti (CSB) Banja Luka proizlazi da su na svim ulazno-izlaznim dijelovima grada, kroz koje tranzitira magistralni put, već duže vrijeme bili formirani stalni punktevi mješovite policije (vojne i civilne). Stoga kako se to ispravno zaključuje u prvostepenoj presudi nema razloga da se u to vrijeme ne formira i punkt na mostu Žeger, koji je u blizini značajne putne komunikacije i jednog ulaza-izlaza iz Čarakova.

178. U prvostepenoj presudi su dati dovoljni razlozi iz kojih je vijeće utvrdilo da je punkt kod Žegerskog mosta bio već formiran 23.07.1992. godine, kada su se desili inkriminirani događaji, a posebno imajući u vidu svjedoka Karupović Šefika, kojeg je lično optuženi Soldat u ranim jutarnjim satima 23.07.1992.g. doveo i smjestio u kuću u blizini punkta na Žegerskom mostu i da se po navodima ovog svjedoka sam optuženi Soldat pozdravljao sa licima sa punkta. Stoga žalbeni navodi odbrane kojim se ukazuje na iskaze svjedoka odbrane Đukanović Milana i Denjak Radomira vezano za vrijeme formiranja punkta, a koji se vezuju za vrijeme sahrane Milorada Baltića, a za šta je prvostepena presuda dala obrazloženje navodeći da činjenica da li je sahrana navedenog lica bila 25.07. ili 26.07., nije relevantna u mjeri u kojoj to smatra odbrana, obzirom da ista ni na koji način ne mijenja zaključak Vijeća o prisustvu optuženog Soldat Dragomira na punktu Žeger prije počinjenja zločina u Čarakovu 23.07.1992. godine.

²¹ Rješenje o prihvatanju utvrđenih činjenica od 25.06.2013.godine;

179. Odbrana je uložila kao dokaz Izvod iz matične knjige umrlih za lice Milorada Baltića u kojem se navodi da je isti umro 22.07.1992. godine u 16h sati, navedena činjenica dovedena u vezu sa iskazima svjedoka Đukanovića i Denjak, kao pripadnika vojne policije koji se ne sjećaju datuma svog boravka na punktu u Čarakovu, ali se sjećaju da su bili na sahrani Milorada Baltića, drugi dan boravka na punktu, a Denjak Radomir se sjeća da je lice poginulo dva tri dana prije sahrane. Naprijed navedeno prema ocjeni i ovog vijeća ne dovodi u pitanje utvrđenje u prvostepenoj presudi da je mješoviti punkt vojne policije i vojske kod Žegarskog mosta postojao 23.07.1992. godine i da je optuženi Soldat tu bio prisutna na dan inkriminacije.

180. Imajući u vidu navode svjedoka i sam dopis CSB gdje se navodi da su punktovi bili mješoviti vojno - policijski po samoj naredbi, činjenica da su neki svjedoci na punktovima pominjali samo vojnike, ne ukazuje da na tom punktu nije bilo pripadnika vojne policije.

181. U vezi teza odbrane da su u Čarakovu na 23.07.1992. godine bile prisutne i druge vojne jedinice za koje je uložena i objektivna dokumentacija da su činili zločine, pobijana presuda je dala detaljno obrazloženje da iskazi svjedoka Beglerbegović Smaila i svjedoka O-1 o prisustvu nekih drugih lica u Čarakovu i učešću u pojedinačnim zločinim ne ukazuju da su isti na bilo koji način učestvovali u inkriminacijama koje se stavljaju na teret optuženom Soldat Dragomiru i niti dovode u pitanje odlučnu činjenicu o prisustvu i učešću Soldat Dragomira u radnjama za koje je oglašen krivim.

182. Navode odbrane da je u pobijanoj presudi iskaz svjedoka O-1 neopravdano dijelimično prihvaćen, ovo vijeće smatra neosnovanim jer su u pobijanoj presudi dati razlozi za takvo postupanje navodeći da je svjedok bio neuvjerljiv u pogledu vremenskog perioda svog boravka u Keratermu, niti je naveo odakle mu je poznat identitet optuženog Soldat Dragomira. Vijeće u prvostepenoj presudi nalazi da svjedok odbrane O-1²², primjenjujući detalje iz svjedočenja svjedoka optužbe, daje vlastitu kreaciju događaja pred džamijom, čime nastoji ne samo ukazati da optuženi Soldat Dragomir nije bio tamo, već i potkrijepiti tezu odbrane o učešću pripadnika Ljubijskog bataljona u strijeljanju civila pred džamijom. Stoga je u pobijanoj presudi prihvaćen dio iskaza svjedoka koji se odnosi na neke opće činjenice vezane za sukobe početkom aprila mjeseca 1992. godine i kod šume Kurovo, dok je ostatak njegovog iskaza ocijenjen kao hronološki i činjenično oprečena iskazima drugih svjedoka.

iv. Nalazi Apelacionog vijeća vezano za žalbene prigovore koji se odnose na optuženog Đurić Velimira

183. Nasuprot žalbenim navodima odbrane optuženog Đurić Velimira, prema ocjeni ovog vijeća u pobijanoj presudi su dati dostatni razlozi za neprihvatanje alibija optuženog, odnosno tvrdnji optuženog da se da čitav mjesec juli 1992. Godine neprekidno nalazio na planini Kozari na položaju VOST. Tačno je da je optuženi Đurić u inkriminisanom periodu bio pripadnik VOST-a na položaju na Kozaru, međutim razlozi koje navodi odbrana nemogućnost zamjene, neposjedovanje motornog vozila, nemogućnost bezbjedonosnog prolaska kroz Kozarac i gubitak privilegovane pozicije radi napuštanja ne dovode u pitanje

²² Transkript saslušanja svjedoka O-1 od 18.11.2013.godine: Sudija: E, i sad smo došli do dijela gdje ste Vi rekli da ste sa pozicije na kojoj ste nalazili, da ste vidjeli, izvinjavam se, mesnica ova, Šabanova, Šabanova mesnica i došli smo, jer, ovaj, zbilja osjeti se u Vašem svjedočenju da ima nekih praznina kad Vi hronološki objašnjavate, ovaj, svoje viđenje događaja da ima praznina, što nama kao vijeću, ovaj, nije jasno i tražimo od Vas da nam pojasnite;

zaključak Suda da je optuženi mogao napustiti položaj na Kozari i učestvovati u inkriminacijama za koje je oglašen krivim. Jer, kako se to ispravno navodi u pobijanoj presudi, pod podnaslovom alibi optuženog Đurić Velimira, vijeće je imalo u vidu iskaze svjedoka Đenadiju Draška, Matijaš Miroslava, Ćorić Zorana na osnovu čijih iskaza utvrđuje da se već krajem jula dolazi cisterna 43. Brigade na Kozaru, pa počinju svakog petka odlaziti kući, i vraćati se nedjeljom, te da je i sam optuženi Đurić naveo da je tokom jula postojala određena vrsta transporta kojom je bilo moguće prebacivanje do Tukova.

184. Stoga i ovo vijeće smatra da je teza odbrane o neprekidnom boravku optuženog na VOST-u Benakovac, prije, za vrijeme, te nakon počinjenog zločina u Čarakovu, konkretno do kraja jula 1992.g. potpuno je neodrživa, naročito imjaući u vidu navode i svjedoka Ćorić Zorana, te činjenicu da su svjedoci Sead Sušić i svjedok S-1 prepoznali 23.07.1992. godine kao izvršioca strijeljanja civila ispred džamije optuženog Đurić Velimira.

185. Kroz žalbu odbrana je osporavala odgovornost optuženog za događaj od 23.07.1992. godine dovodeći u pitanje iskaze svjedoka Seada Sušića, svjedoka S -1, Musić Halim i Ćorić Zorana. Opredjeljujući faktori prilikom identifikacije optuženog Đurić Velimira kojim se ispravno rukovalo prvostepeno vijeće bile su činjenice da je optuženi mještatin ..., sela koje se nalazi odmah pored sela ..., tako da ih većina mještana ...-saslušanih svjedoka optužbe, dobro poznaje kao komšije i nesporno identificira, kako po fizičkom izgledu tako i po nadimcima. Tako da svi prigovori odbrane kojim se osporava izjava svjedoka Sušić Seada ne dovode u pitanje njegov iskaz.

186. Odbrana je osporavala kredibilitet svjedoka Sušić Seada zbog razlika u iskazu sa glavnog pretresa u odnosu na one iz istrage, potencirajući da je ovaj svjedok dopunjavao s protekom vremena svoj iskaz, u pogledu broja lica koja su bila na putu prilikom njegovog dolaska u Čarakovu, u pogledu tačnog identiteta trećeg vojnika koji je bio sa Đurićem i Babićem.

187. Odbrana je osporavala i da je svjedok poznavao optuženog Đurića, zbog sadržaja njegovog iskaza vezano za tačno mjesto gdje se kuća optuženog nalazila, te u pogledu označavanja mjesta gdje je radio, da li je radio gore ili dole, te vezano za činjenicu da li je poznavao oca optuženog u kontekstu činjenice da ga nije prepoznao u sudnici, pa stoga prepoznavanje iz istrage dovodi u pitanje, na koje prigovore je u pobijanoj presudi već odgovoreno utvrđujući da i dovođenjem u pitanje navedenih činjenica ne dovodi u pitanje iskaz ovog svjedoka. Jer, kako je to ispravno utvrdilo prvostepeno vijeće, svjedok Sead Sušić je od ranije poznavao Đurića, neposredno nakon streljanja je upravo ovaj svjedok rekao Halimu Musiću „Oca ti je strijeljao Velimir Đurić“ i dodatno pojasnio svjedoku „Ti ga isto poznaješ išao je u istu školu godinu ispred Muje, tata mu je vozio autobus, a inače je iz“ Svjedok Sead Sušić je prepoznao Đurić Velimira u istrazi i na prezentiranoj fotodokumentaciji koja se nalazi u prilogu zapisnika o saslušanju svjedoka Sušić Seada, jasno se vidi da je svjedok na fotografiji br.4 zaokružio optuženog Đurić Velimira. Prvostepeno vijeće je dalo svoj zaključak vezano za terminološke razlike u iskazu ovog svjedoka navodeći da je svjedok Sead Sušić kao lice koje je preživjelo streljanje i koji se sjeća Đurića i koji je u momentu streljanja se nadao da će ga isti spasiti naveo „gled'o sam ga zato što je znao ovaj...mislio sam da će me izvući, međutim on je samo obarao pogled prema zemlji i isto je bio tu...sa kačketom na glavi i pred džamijom.“ Činjenica da je svjedok Sead Sušić očekivao da će ga upravo optuženi Đurić spasiti od smrti ukazuje da su se poznavali, jer od nepoznatog čovjeka ne bi ni imao takva očekivanja. Stoga razlike u iskazu i nepreciznost svjedoka vezano gdje se kuća optuženog nalazila i gdje radio, nemaju suštinski značaj za iskaz ovog svjedoka i utvrđenje odlučnih činjenica.

188. Oспорavanje iskaza svjedoka Halima Musića od strane odbrane vezano za okolnosti pod kojim je spašen svjedok S-1, da li je spašen isti dan kada se desilo streljanje ili dan poslije kako to navodi svjedok Halim Musić, ne utiče na utvrđenja da je svjedok S-1 preživio streljanje i da je optuženog Đurić Velimira prepoznao u streljačkom vodu.

189. U pobijanoj presudi je dato detaljno obrazloženje zbog čega sud i u kom dijelu poklanja vjeru svjedoku Ćorić Zoranu, te je naglašeno da je sud kod ocjene iskaza ovog svjedoka imao u vidu činjenicu da je ovaj svjedok kritičnog dana kao pripadnik I odjeljenja interventnog voda bio stacioniran kod „Zikine kafane“ u blizini sela Čarakovo, te je jasno da je u tom dijelu svjedočenja nastojao sebe zaštititi od samoinkriminacije, te je dodatno analiziralo i motive ovog svjedoka za svjedočenje u ovom predmetu. Te je prvostepeno vijeće pravilno utvrdilo da je kazivanje ovog svjedoka vezano za učešće optuženog Đurića u kritičnom događaju streljanja bilo autentično, te na strani ovog svjedoka nije našlo motiv da svjedoči protiv ovog optuženog, jer u inkriminisano vrijeme nisu bili ni u kakvoj vezi ni de iure ni de facto. Pa se podžalbeni prigovor o nepouzdanosti ovog svjedoka odbija u cijelosti.

(v) *Nalazi apelacionog vijeća u vezi žalbenih prigovora koji se odnose na optuženog Babić Zorana*

190. *Nasuprot navodima odbrane koja tvrdi da su svjedoci naveli da je vojska ušla u selo Čarakovo samo iz pravca Žegera, u pobijanoj presudi je dato obrazloženje da su naoružane grupe, ušle iz dva smjera i to iz pravca Žegera i «Zikine kafane», što je potkrepljeno navodima saslušanih svjedoka i to Seada Sušića, Blijakaj Nermina, Mujdžić Zarmina, Dizdarević Sefija, Čaušević Ismet, Mujdžić Vahida. Vijeće je taj zaključak izvelo na osnovu ocjene iskaza navedenih svjedoka.* Svjedoci nisu izričiti da su naoružane grupe ušle iz pravca Zikine kafane, te se da zaključiti cijeneći iskaze svjedoka u širem kontekstu, pa tako Mujdžić Zarmina navodi: „*Ujutru narod vrišti, trči, galami iz pravca Zikine kafane, i govori bježite! Počelo je čišćenje! Dole ubijaju sve što naiđu!*“, a svjedok Čaušević Ismeta opisuje da je vidjela da kuće gore u Zecovima, Gornja Mahala ,Brđani, bježali su ljudi iz Musića prema navodima svjedokinje Dizdarević prema njenoj kući, a njihova kuća se nalazila iz pravca Zikine kafe.

191. Uvidom u mapu opštine Prijedor i crtež lica mjesta, očigledno je da su Žeger i most zv. Vijadukt dva ulaza u Čarakovo, a u blizini Vijadukta se nalazila „Zikina kafana“. „Zikina kafana“ se prema navaodima svjedoka O-1 nalazi na cesti Prijedor - Sanski Most. Svjedokinja Zarmina Mujdžić navodi da se „Zikina kafana“ nalazi na magistralnom putu. Uvidom u kartu dokaz T-4²³ očigledno je da se selo Musići koje pominje svjedokinja Dizdarević nalazi u smjeru Zikine kafane, blizu magistralnog puta. Također je svjedok Sead Sušić u dijelu kada opisuje izvođenje iz kuća rekao da su vojnici dolazili iz pravca „Zikine kafane“.²⁴ Tako da su netačni navodi odbrane da naoružane grupe nisu došle iz pravca Zikine kafane u Čarakova, a sjedište pripadnika I odjeljenja interventnog voda SJB Prijedor je bio u blizini „Zikine kafane“, a nije sporno da je optuženi Babić Zoran nio njegov pripadnik.

²³ Katastraska karta Ko Hambarine 7, Čarakovo 3;

²⁴ Iskaz svjedoka Seada Sušića na glavnom pretresu od dana 28.03.2013.godine: „*Druga grupa koja dogoni...Kljajić Huseina, Mujdžić Redžepa, Mujdžić Avdu, Musić Hasiba, Čaušević Emira i Kateran Kemala dolaze iz pravca Kemalove kuće znači i Ekremove u kojoj se nalazio, iz pravca džamije, prema džamiji ...prema njegovoj kući, znači od Zikine kafane...*“;

192. Kada su u pitanju prigovori odbrane koji se tiču identifikacije optuženog Zorana Babića, vijeće iste nalazi neutemeljenim i nepotpunim, odbacujući ih kao neosnovane, te u potpunosti prihvata činjenice koje je nesporno utvrdilo prvostepeno vijeće.

193. Prvenstveno, kada su u pitanju žalbeni navodi kojim se osporava odnos između optuženog Soldata i optuženog Babića, ovo vijeće prihvata obrazloženje navedeno u pobijanoj presudi, u kojem se navodi da se odnos između optuženih posmatrao u kontekstu cjelokupne situacije na terenu kritičnog dana, te da je vojna policija 43.mtr.br., odnosno dio voda vojne policije kojom je komandovao optuženi Soldat, bio stacioniran u neposrednoj blizini sela Čarakovo. Nadalje, navodi se činjenica da je u tom periodu na navedenom području vladalo stanje opšteg haosa, te da je morao postojati neki vid organizacije zajedničkog djelovanja razločitih jedinica stacioniranih u neposrednoj blizini sela. Osnovano je zaključeno da će najveću ingerenciju imati vojno lice sa najvećim činom, u konkretnom slučaju Soldat Dragomir, koji je uživao autoritet među mlađim pripadnicima vojske i policije, a koju okolnost je potvrdio i sam optuženi u svom svjedočenju.²⁵

194. Nadalje, kada su u pitanju žalbeni prigovori odbrane kojim se ističe izjava svjedoka Beglerbegović Smaila, koji u svom iskazu navodi da nije vidio optuženog Babića u selu Čardakovo dana 23.07.1992. godine, vijeće iste odbija kao neosnovane. Naime, svjedok u svom iskazu jasno naveo da, pored lica koje je prepoznao, ne može reći ko je još učestvovao u strijeljanju civila kod džamije iz razloga što su isti njemu bili okrenuti leđima. Ovakva izjava ne isključuje prisustvo optuženog, posebno s obzirom na činjenicu da o ovoj okolnosti svjedok nije bio niti ispitan.

195. U žalbi se takođe navodi da svjedok S1 i svjedok Sead Sušić nisu poznavali optuženog Babića, da istog nisu mogli vidjeti dana 23.07.1992. godine u selu Čarakovo. Takođe se žalbenim prigovorima ističe da je svjedok Sušić za optuženog rekao da se radi o osobi nižoj od njega, a koju okolnost nije potvrdilo niti jedno drugo lice, te se navodi da je svjedok S-1, pod pojmom Mrđa, mislio na prezime lica Dade Mrđe, a ne na optuženog.

196. Suprotno navedenom, prvostepeno vijeće je na osnovu iskaza navedenih svjedoka pravilno utvrdio da je optuženi Babić Zoran bio prisutan navedenog dana u selu Čarakovo, gdje je poduzeo neposredno učešće u krivičnom djelu koje mu se stavlja na teret, a sa kojim zaključkom se u potpunosti slaže i ovo vijeće. Naime, u obrazloženju prvostepene presude se jasno navodi da je svjedok S-1, osim opisa fizičkog izgleda optuženog (visok, crn), poznavao i prilike iz njegovog privatnog života, odnosno da je isti imao problema od ranije, a optuženi u svom svjedočenju potvrđuje da je kao mlađi imao problema sa zakonom. Nadalje, kako se u presudi navodi, svjedok pod pojmom Mrđan misli na optuženog, koji je u to vrijeme bio taman, odnosno crn, a ne na lice Dadu Mrđu, za kojeg kaže da nije bio ispred džamije u vrijeme streljanja. Nadalje, kada je u pitanju svjedok Sušić, on na identičan način opisuje fizički izgled optuženog, navodeći da se radi o licu tamno cne kose, tamne puti kože, poput svjedoka S-1. Kada je pitanju izjava svjedoka Sušića na koju se osvrće odbrana u svojoj žalbi da je optuženi nižeg rasta od svjedoka, vijeće nalazi da se radi o nerelevantnoj činjenici, koja nije takvog intenziteta da bi mogla

²⁵ Transkript suđenja od dana 18.11.2013.godine: „Pa, pa mogu, više puta sam bio de je bilo problema, bilo problema, reću Vam baš ovi, ove grupe koje dolaze, znaš, jer ipak sam bio stariji i imao sam nekog autoriteta kod njih. Baš, baš što se tiče Sane, 13-ke, na Orlovcima gore, e ta su, uvijek bile (nejasno), to su te glavne prometnice kud se kretalo. Uvijek sam vodio računa što više da se, da se zadržavam na tim punktovima radi svoga utoriteta pošto sam bio stariji i oni su poštovali, nisu pravili nered;

dovesti do toga da se posumnja u zaključak prvostepenog vijeća. Stoga, u ključnim pitanjima, iskazi ovih svjedoka su dosljedni i potvrđuju činjenice iznesene u prvostepenoj presudi. U prvostepenoj presudi je dato i dodatno obrazloženje vezano za pojam "Mrđa" te se navodi da svjedok još u istrazi zahtjeva ispravku dijela izjave upravo u dijelu u kojem je pisalo da pod pojmom „Mrđa“ misli na Dadu Mrđu.

197. Oba svjedoka i Sušić Sead i svjedok S1 su poznavali i *Babina* i Dadu Mrđu, te korištenje pojma „Mrđa“ radi opisa osobe tamne puti ne ukazuje na zamjenu identiteta lica od strane svjedoka S1. Svjedok S1 u jednom dijelu svoga iskaza navodi: „*ja vjerujem da je tude Đurić najviše doprinio i taj crni, ovaj kako ga zovu Babin, ja mislim, ja sam njega malo poznao ranije, on je i ranije pravio nekih problema dole gdje je stanovao.*“

198. Imajući u vidu izvedene dokaze, koji su na detaljan način analizirani i cijenjeni od strane prvostepenog vijeća, apelaciono vijeće je našlo neosnovanim žalbene prigovore odbrane iz ovog osnova i smatra da je činjenično stanje u odnosu na krivicu optuženih za počinjenje krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) KZ BiH, sve u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. istog Zakona, a kako je to pravilno ocijenilo prvostepeno vijeće, utvrđeno izvan svake razumne sumnje, te na isto pravilno primjenjeno materijalno pravo.

C. ŽALBENI OSNOV PROPISAN ČLANOM 398. ZKP BiH - POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

199. Podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona mora, kako je već rečeno, navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

200. U slučaju kada povreda zakona proizlazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, žalbeno vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati relevantna činjenična utvrđenja pretresnog vijeća. Time žalbeno vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku nego primjenjuje odgovarajuću pravnu normu na dokaze sadržane u spisu u nedostatku dodatnih dokaza, te mora utvrditi da li je samo uvjereno, izvan svake razumne sumnje, u činjenično utvrđenje koje odbrana osporava prije nego što potvrdi to činjenično utvrđenje po žalbi.

201. U slučaju kada žalbeno vijeće zaključi da je pretresno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjereno u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće, žalbeno vijeće će preinačiti presudu u okviru pravilne primjene zakona i po potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, kako je to i propisano članom 314. i 308. ZKP BiH.

(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira

202. Odbrana osporava pravnu kvalifikaciju djela iz pobijane presude. Odbrana tvrdi da je događaj od 23.07.1992. godine predstavljao izolavan događaj koji je uslijedio kao posljedica vojnog sukoba u šumi Kurovo, a ne kao dio širokog i sistematičnog napada, te prigovara nezakonitoj retroaktivnoj primjeni zakona. Odbrana smatra da tužilaštvo nije dokazalo viši stepen *mens rea*-e na strani optuženog, a koji je potreban za zločin progona,

a okolnosti kao što su spašavanje porodice Šefika Karupovića, pomoć hrvatskoj porodici Komljenović, posjeta Šefiku u Trnopolju ukazuju da nije bilo diskriminatorne namjere na njegovoj strani, te jedinom ispravnom pravnom kvalifikacijom smatra krivično djelo iz člana 142. KZ SFRJ.

203. Pozivanje na svrhu kažnjavanja kao osnov za retroaktivnu primjenu krivičnog zakona predstavlja tumačenje na štetu principa legaliteta iz člana 3. ZKP BiH, te smatra da retroaktivna primjena zakona presudu čini nezakonitom, a osporava i oblik krivične odgovornosti. Odbrana dalje ističe da ukoliko vijeće i pored iznesene argumentacije ipak prihvati zaključak prvostepene presude o krivici optuženog, da ne primjeni član 29. KZ BiH u pogledu krivične odgovornosti, za koji je potrebno utvrditi pružanje odlučujućeg doprinosa, a koji nije obrazložen u pobijanoj presudi. Pa u kontekstu oblika krivične odgovornosti odbrana smatra da u situacijama kada nije bilo ni *de iure ni de facto* odnosa podređenosti, te o nalogima koje drugi optuženi nisu imali obavezu poštivati, jasno je da nije riječ o naredbi u smislu člana 180. stav 1. KZ BiH, već može biti samo riječ o podstrekavanju u smislu člana 30. stav 3. KZ BiH ili pomaganju u smislu člana 31. stav 2. KZ BiH.

(ii) Žalba optuženog Đurić Velimira

204. Odbrana optuženog Đurić Velimira ističe da je povreda krivičnog zakona učinjena retroaktivnom primjenom Krivičnog zakona BiH iz 2003. godine, te činjenicom da se nije moglo primjeniti krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, jer je zločin progona unesen u Krivični zakon tek 2003. godine. Također odbrana smatra da primjena Zločina protiv čovječnosti predstavlja tešku povredu principa zakonitosti iz člana 3. ZKP BiH, a samim tim i povredu prava na odbranu.

(iii) Žalba optuženog Babić Zorana

205. Odbrana optuženog Zorana Babića osporava primjenu KZ BiH iz 2003. godine, te smatra da je krivično djelo Zločini protiv čovječnosti bilo propisano i u KZ SFRJ i to u dijelu koji nosi naziv "krivična djela protiv čovječnosti". Odbrana smatra da u pobijanoj presudi nije utvrđeno postojanje širokog i sistematičnog napada, te insistira da se radilo o oružanom sukobu između vojske RS-a i pripadnika Zelenih beretki. Odbrana dalje navodi da primarni cilj napada mora biti neko civilno stanovništvo, a da štab Teritorijalne odbrane nije civilno stanovništvo, što ukazuje na činjenicu da u pobijanoj presudi nisu utvrđeni opšti elementi krivičnog djela.

(iv) Stav Apelacionog vijeća

206. Očigledno je da odbrana isticanjem žalbenih prigovora koji se odnose na povredu krivičnog zakona, iznova ističu argumente i prigovore koji ukazuju na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje, navodeći da nisu dokazani opšti elementi ovog krivičnog djela, širok i sistematičan napad, da je napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva, kao i diskriminatorna namjera na strani optuženih, te da je oglašavanjem optuženih za ovo krivično djelo povrijeđeno i pravo na odbranu. Nasuprot navodima odbrane svih optuženih, kao što je već bilo riječi u dijelu koji se odnosi na žalbene prigovore pogrešno i utvrđeno činjenično stanje, po ocjeni ovog vijeća u pobijanoj presudi

su ispravno utvrđeni svi elementi bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti, odnosno postojanje širokog i sistematičnog napada u periodu od aprila do decembra 1992. godine, da su optuženi znali za napad i da je postojao nexus između radnji optuženih i napada, te da je isti bio usmjeren prema civilnom stanovništvu, stoga je ispravno primjenjena pravna kvalifikacija na utvrđeno činjenično stanje.

207. Vezano za prigovor odbrane da je osnov za retroaktivnu primjenu zakona svrha kažnjavanja, prema ocjeni ovog vijeća nije osnovana jer su u pobijanoj presudi dati vrlo jasni razlozi za primjenu Krivičnog zakona BiH iz 2003. godine i da se ista zasniva na odredbi člana 4a)²⁶ KZ BiH.

208. Naime, prvostepeno vijeće je pravilno ukazalo da je odstupanje od principa vremenskog važenja krivičnog zakona upravo slučaj u odnosu na krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH trebalo primijeniti član 4a) KZ BiH. Naime radi se o krivičnom djelu koje kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela (KZ SFRJ). Međutim kako se radi o inkriminaciji koja uključuje kršenje pravila međunarodnog prava, a u pitanju su djela kojima su ostvarena bitna obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav (1) KZ BiH, to su ispunjeni uslovi iz člana 4a) KZ BiH.

209. Prvostepeno vijeće je dalo detaljnu i iscrpnu argumentaciju iz koje proizilazi da su zločini protiv čovječnosti u inkriminisano vrijeme predstavljali dio međunarodnog običajnog prava, koja je prema ocjeni Apelacionog vijeća u potpunosti valjana i ispravna, te je u cijelosti prihvatana.

210. Nasuprot navodima odbrane, prvostepeno vijeće je u pobijanoj presudi ispravno utvrdilo da preuzeti Krivični zakon SFRJ nije bio blaži za počinioca sa aspekta zapriječene kazne, odnosno da predmetno krivično djelo nije ni bilo propisano u KZ SFRJ. Navodi odbrane optuženog Đurić Velimira da je krivično djelo Zločini protiv čovječnosti bilo propisano i u KZ SFRJ u dijelu koji nosi naziv „krivična djela protiv čovječnosti” su netačni, jer ovo krivično djelo nije bilo propisano KZ SFRJ koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, ali predstavlja imperativni princip međunarodnog prava i nesporno je da je 1992. godine bili sastavni dio međunarodnog običajnog prava²⁷, te se prvostepeno vijeće ispravno poziva na presudu Evropskog suda za ljudska prava Šimšić protiv Bosne i Hercegovine, broj 51552/10 od 26.08.2010. godine²⁸ u kojoj se navodi da djela Zločini

²⁶ Suđenje ili kažnjavanje za krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava - 4a.KZ BiH: „Članovi 3. i 4. Ovog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu s općim načelima međunarodnog prava;

²⁷ Odluka Evropskog suda za ljudska prava, Šimšić protiv Bosne i Hercegovine, broj 51552/10 od 26.08.2010. godine;

²⁸ Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločin protiv čovječnosti s obzirom na djela koja su se desila 1992. godine. Kako pobijana djela nisu sadržavala zločin protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana djela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s ciljem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju Korbely, gore navedeni stavci, §§ 83-85). Aplikant je tvrdio da nije mogao predvidjeti da su njegova djela mogla sadržavati zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primijećeno je, također, da je aplikant počinio ova djela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe koje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza slijedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobiju posebnu pažnju u procjeni rizika koju je ta aktivnost povlačila za sobom (vidjeti Kononov, gore navedeno, § 235) Nadalje, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu njegovih djela, koja uključuju ubistva i mučenja Bošnjaka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada bošnjačkog civilnog stanovništva opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su djela riskantna sadržavajući zločin protiv čovječnosti za

protiv čovječnosti u vremenu (1992.godina) kada su bila počinjena nisu bila sadržana u domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona (2003), ali da ista jesu bila dio međunarodnog prava.

211. Također je neosnov prigovor odbrane optuženog da se nije moglo primjeniti krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, jer je zločin progona unesen u Krivični zakon tek 2003.godin međutim progon kao radnja izvršenja krivičnog djela Zločina protiv čovječnosti također je bio dio međunarodnog običajnog prava. Obilježja djela, odnosno radnje izvršenja naznačene pod tačkom h) odnose se na progon bilo koje grupe ljudi ili zajednice na političkom, rasnom, nacionalnom, etničkom, kulturnom, vjerskom, spolnom ili drugom temelju, koji je opće prihvaćen kao nedozvoljen po međunarodnom pravu.²⁹

212. Da su svi optuženi u radnjama za koje su oglašeni krivim postupali kao saizvršiocu u smislu člana 29. KZ BiH, ispravno je utvrdilo prvostepeno vijeće, pa je u odnosu na optuženog Soldat Dragomira navedeno da je na osnovu svih provedenih dokaza zaključilo da je ovaj optuženi samoinicijativno i sa direktnim umišljajem, poduzeo učešće u inkriminacijama za koje je oglašen krivim, te je izdajući tog dana naloge njemu poznatim naoružanim licima, među kojima su bili optuženi Đurić Velemir i Babić Zoran, dao odlučujući doprinos pogubljenju civila pred džamijom i ubistvu oštećenog Mujdžić Mirzana, a za optužene Đurića i Babića neposredno učešće u strijeljanju civila pred džamijom predstavlja radnju kojom su dali odlučujući doprinos izvršenju ovog krivičnog djela.

213. U konkretnom slučaju, djelo za koje su oglašeni krivim je po svojoj prirodi podrazumijevalo učešće većeg broja lica, sa tačno određenim zadacima, odnosno podjeljenim ulogama, tako da isto ne bi bilo ni učinjeno da svaki optuženi pojedinačno nije dao svoj odlučujući doprinos u smislu člana 29. KZ BiH. Što je prvostepeno vijeće ispravno i utvrdilo.

214. Stoga se prigovor odbrane optuženog Soldat Dragomira da radnje koje se stavljaju na teret optuženom ne predstavljaju radnje saizvršioca, već pomagača ili podstrekača se odbija kao neosnovan, jer kao što je već naprijed navedeno svi optuženi su učestvovali u svom zajedničkom djelu i svaki od njih je u značajnoj mjeri doprinjeo izvršenju krivičnog djela. Optuženi nije pomagač niti podstrekač jer njegova radnja izdavanja naređenja je takvog kvaliteta da predstavlja saizvršilačku radnju, jer je upravo ta radnja rezultirala da su ljudi odvedeni i ubijeni.

koje bi se on mogao držati odgovornim. Sud zaključuje da su djela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu;

²⁹ Povelja međunarodnog vojnog Suda(1945) - (c) Sljedeća djela, ili bilo koja od njih, su zločini koji su u nadležnosti suda za koje će se utvrđivati pojedinačna odgovornost 'Zločini protiv čovječnosti': naime, ubistvo, istrebljenje, ropstvo, deportacija i druga nečovječna djela počinjena protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, prije ili za vrijeme rata, ili progona na političkoj, rasnoj, ili vjerskoj osnovi u izvršenju ili u vezi s bilo kojim zločinom koji spada u nadležnost suda, bez obzira da li to predstavlja povredu zakona one zemlje u kojoj su zločini počinjeni. Zatim kao dio principa međunarodnog prava priznati u Povelji i presudi Namberškog suda (1950) Princip VI: Zločini koji su ovdje i nadalje navedeni su kažnjivi kao zločini po međunarodnom pravu:c. Zločini protiv čovječnosti: ubistvo, istrebljenje, stavljanje u ropski položaj, deportacija i drugi nečovječni zločini počinjeni protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, ili progoni na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi, kada su ta djela učinjena ili su ti progoni sprovedeni u vršenju ili u vezi sa vršenjem bilo kojeg zločina protiv mira ili bilo kakvog ratnog zločina;

**D. ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BiH -
ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI**

1. Standardi za odlučivanje po žalbi

215. Prije nego se osvrne na konkretne žalbene prigovore, Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, obzirom da je u takvoj poziciji da najbolje može odmjeriti i ocjeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, Apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

216. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravedna, da Apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način. Apelaciono vijeće također, uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost, pa ako je Apelaciono vijeće uvjeren da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

217. Apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako Apelaciono vijeće smatra da je došlo do nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.

(i) Žalba optuženog Soldat Dragomira

218. Odbrana smatra da su oba faktora koja utiču na visinu krivične sankcije pogrešno utvrđena tj; i oblik krivične odgovornosti i olakšavajuće okolnosti. Prema ocjeni odbrane pomoć koju je optuženi ukazao prijateljima Bošnjacima i Hrvatima u ratnom period Sud je trebao cijeliti kao olakšavajuću okolnost. U tom kontekstu odbrana iznova ističe da vijeće ukoliko prihvati zaključak o krivici optuženog, radnje optuženog treba okvalifikovati kao radnje podstrekavanja ili pomaganja.

(ii) Žalba optuženog Zorana Babića

219. Odbrana optuženog Babić Zorana osporava i odluku o krivično pravnoj sankciji, ističući da je neprihvatljivo da se kao otežavajuća okolnost cijeni navodna okolnost da je njegov branjenik izvršenju krivičnog djela pristupio iako nije imao naredbu Soldat Dragomira i težina povrede zaštićenog dobra. Olakšavajuće okolnosti na strani optuženog, odnosno loše zdravstveno stanje, po ocjeni odbrane, nije cijanjeno dovoljno. Također, odbrana smatra da je pogrešno primjenjena odredba o sticaju iz KZ BiH, odnosno ističe kao ispravno tumačenje odredbe člana 53. KZ BiH da se u slučaju izricanja dvije kazne dugotrajnog zatvora može izreći samo jedna kazna dugotrajnog zatvora, te smatra da se

prema optuženom trebao primjeniti KZ BiH iz 2003. godine u mjesto KZ BiH (Sl. Glasnika BiH 8/10), jer je blaži za učinioca.

(iii) Žalba Tužilaštva BiH

220. Tužilaštvo BiH u žalbi navodi da je prvostepni Sud prilikom odmjeravanja kazne dao prevelik značaj olakšavajućim okolnostima (Dragomir Soldat –porodičan čovjek otac dvoje djece, a Velimir Đurić u vrijeme izvršenja djela bio veoma mlad - 24 godine, Zoran Babić – loše zdravstveno stanje, porodičan čovjek i otac jednog djeteta) na strani optuženih, a koja **predstavljaju statusna i prirodna stanja optuženih.**

221. Osim toga, Tužilaštvo smatra da je Sud izostavio cijeliti kao otežavajuću okolnost i činjenicu da je optuženi Zoran Babić presudom Suda BiH broj ..., već pravosnažno osuđen za istovrsno krivično djelo Zločin protiv čovječnosti, iz čega proizilazi da se radi o licu koje je u vrijeme ratnih dejtava u BiH činilo krivična djela ratnih zločina.

222. Nadalje, smatra da je Sud pravilno utvrdio otežavajuće okolnosti na strani optuženih, ali da s obzirom na utvrđenu brojnost i težinu otežavajućih okolnosti optuženima trebao izreći kazne dugotrajnog zatvora u dužem trajanju od onih koje je izrekao u pobijajućoj presudi. Osim toga, Tužilaštvo smatra da je Sud trebao uzeti i činjenice da su ubista 9 civila sela Čarakovo neposredne žrtve radnji optuženih. Što se tiče ranjenih – dvojice preživjelih svjedoka strijeljanja, pored fizičkih povreda, psihičke patnje ranjenih osoba, ali i porodica poginulih i ranjenih osoba i danas su velike, te da je isto bilo vidljivo i tokom svjedočenje svjedoka-oštećenih da svako prisjećanje na navedene događaje i danas izaziva veliku dodatnu bol kod istih.

223. Tužilaštvo BiH na kraju smatra da u ovom slučaju, s obzirom na broj žrtava, njihovo svojstvo i status, okolnosti pod kojima su izvedeni iz kuća, a nakon toga strijeljani, te činjenicu da su optuženi sami donijeli odluku o njihovoj egzekuciji, kao i činjenicu da je nakon izricanja presude optuženima nekoliko članova porodica ubijenih civila izrazilo svoje nezadovoljstvo visinom kazne, da je prema optuženim trebala biti izrečena kazna zatvora u dužem trajanju.

(iv) Stav Apelacionog vijeća

224. Prvostepeni sud, prilikom odmjeravanja krivične sankcije, radnje optuženog Soldata kojim je pomogao porodici Karupović nije cijeniilo kao olakšavajuću okolnosti, smatrajući da se iste ne mogu smatrati kao njegova bezuslovne spremnosti da dobronamjerno djeluje i iskreno pomogne, već da su iste bile uvjetovane neposrednim vlastitim interesom. Također i prema ocijeni ovog vijeća, ova činjenica pored vlastitih motiva optuženog ukazuje i da je optuženi mogao značajno da utiče na sudbinu civila Bošnjaka u tom periodu. U pogledu ostalih okolnosti, prvostepeni sud je detaljno cijenio, kako olakšavajuće tako i otežavajuće okolnosti, te rukovodeći se ciljevima opće i specijalne prevencije, zaključio da je kazna dugotrajnog zatvora adekvatna težini krivičnog djela i stepenu krivične odgovornosti optuženog.

225. Činjenica da su žrtve radnji optuženih civili, koji pripadaju u većini jednom etnosu, ne predstavlja otežavajuću okolnost, te suprotno žalbenim navodima tužioca, činjenica koja predstavlja odlučnu činjenicu za utvrđivanje bitnih elemenata krivičnog djela, ne može biti cijenjena istovremeno i kao otežavajuća okolnost (diskriminatorna namjera).

226. Prigovor odbrane Babić Zorana da se kao otežavajuća okolnost ne može cijeliti navodna samoopredjeljenost optuženog da se uključi u izvršenje krivičnog djela bez da je imao naredbu optuženog Soldat Dragomira, ovo vijeće smatra neosnovanim, te ističe da se prilikom odmjeravanja kazne zatvora cijene sve okolnosti koje mogu biti od uticaja da kazna bude veća ili manja, a naročito stepen krivične odgovornosti optuženog, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, te lične prilike optuženog, što je prvostepeno vijeće ispravno zaključilo.

227. Suprotno žalbenim prigovorima Tužilaštva, koje izrečenu kaznu nalazi preblago odmjerenom, a sa druge strane da i branioci optuženih prigovaraju izrečenoj krivično pravnoj sankciji, kao sankciji koja je prestrogo odmjerena, Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće cijeno sve relevantne činjenice i okolnosti koje su od uticaja na odmjeravanje kazne, te je izreklo optuženim kazne koje u cijelosti odgovaraju svrsi kažnjavanja. U tom smislu na visine kazni opredjeljujuće su uticale okolnosti da se radi o krivičnom djelu koje predstavlja najteži vid kršenja kako odredaba domaćeg prava, tako i međunarodnog humanitarnog prava, te pobude iz kojih je djelo učinjeno. Optuženi Soldat Dragomir je bio komandir vojne policije, u kojem svojstvu je posebno imao dužnost reagovati na bilo kakvo kršenje zakona i spriječiti zločine, a on ne samo da se oglušio o takve svoje obaveze, nego je i sam uzeo učešće u istim. Dok je na strani optuženih Babića i Đurića vijeće cijeno njihovu samoopredjeljenost da učestvuju u zločinima, iako nisu imali obavezu postupati po naređenjima optuženog Soldat Dragomira.

228. Sve su to okolnosti koje su kao otežavajuće u velikoj mjeri nadmašile olakšavajuće okolnosti (porodične prilike i zdravstveno stanje) koje je prvostepeno vijeće našlo kod svih optuženih.

229. Nasuprot navodima žalbe Tužilaštva BiH, ovo vijeće smatra da je prvostepeni sud detaljno cijeno, kako olakšavajuće tako i otežavajuće okolnosti, te rukovodeći se ciljevima opće i specijalne prevencije zaključio da su kazne dugotrajnog zatvora u trajanju od 21 godinu za optuženog Soldat Dragomira, Đurić Velimira i Babić Zorana adekvatne težini krivičnog djela i stepenu krivične odgovornosti optuženih.

230. Prema optuženom Babić Zoranu u skladu sa odredbom člana 55. stav 1. i člana 53. stav 1. KZ BiH utvrđena je kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 21 (dvadeset i jednu) godinu, dok se kao ranije utvrđena uzima kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 22 (dvadeset i dvije) godine, izrečena pravosnažnom presudom Suda BiH broj: S1 1 K 003472 12 Kžk od 15.02.2013.godine, te izriče jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 (trideset i pet) godina, primjenom odredbe o odmjeravanju kazne osuđenoj osobi, pa se navedena okolnost ne može cijeliti kao dodatna otežavajuća okolnost.

231. U pobijanoj presudi je dato obrazloženje zbog čega je po ocjeni vijeća KZ BiH iz 2010. godine blaži za učinioca od KZ BiH iz 2003. godine vezano za odredbu o sticaju iz člana 53. KZ BiH, koje obrazloženje prihvata i ovo vijeće. Naime, kako se to ispravno navodi u pobijanoj presudi Sud je imao u vidu da odredba člana 53. stav 2. tačka a) KZ BiH (Sl. Glasnik BiH 3/03)³⁰ uopšte ne predviđa mogućnost primjene odredbe o sticaju

³⁰ *Ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu. (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima: a) ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu.”;*

kada su prema licu izrečene dvije kazne dugotrajnog zatvora, pa se Vijeće prilikom upoređivanja ove odredbe u odnosu na odredbu istog člana u KZ BiH (Sl.Glasnik BiH 8/10)³¹, rukovodilo njenim eksplicitnim tekstom na način kako to navodi zakon.

232. Stoga i ovo vijeće, nasuprot navodima odbrane, smatra ispravnim tumačenje odredbe člana 53. stav 2. tačka a) KZ BiH iz 2003. godine da se ista odnosi samo na situacije kada je kazna dugotrajnog zatvora utvrđena u odnosu na jedno krivično djelo, a za drugo ili druga kazne zatvora, te da se ne može ova odredba analogno primjeniti na situacije kada su izrečene dvije ili više kazni dugotrajnog zatvora, te stoga prihvata stav prvostepenog vijeća da Zakon iz 2003. godine nije podoban za usporedbu po kriterijima utvrđivanja blažeg zakona po učinioca jer ne reguliše ovo pitanje.

233. Da ovo pitanje nije bilo regulisano KZ BiH (Sl. Glasnik BiH 3/03) navodi se i u Komentaru krivičnog zakona BiH : „*prema zakonskom tekstu ova tačka a) se odnosi samo na slučajeve u kojima je za neko od djela utvrđena kazna dugotrajnog zatvora, a za drugo ili druga kazne običnog ili redovnog zatvora.*“³²

234. Stoga u konkretnoj situaciji nema mjesta za primjenu odredbe vremenskog važenja zakona iz člana 4. stav 2. KZ BiH u kojem se navodi da *ako se poslije učinjena krivičnog djela jednom ili više puta izmjenio zakon, primjenit će se zakon koji je blaži za učinitelja, jer* KZ BiH iz 2003. godine konkretno pitanje nije bilo ni regulisano.

235. Da je zakonodavac propisao situacija kada je za dva ili više djela utvrđena kazna dugotrajnog zatvora to bi bilo eksplicitno navedeno u zakonskom tekstu Krivičnog zakona BiH iz 2003.godine, kao što je to učinjeno u KZ BiH iz 2010.godine. Primjena apsorpcije, na koju odbrana upućuje, dovela bi u situaciju da bi učiniocu u cijelosti bila oproštena druga izrečena kazna dugotrajnog zatvora, odnosno osuđeni bi bio amnestiran za veću kriminalnu količinu nego što se oglašava krivim.

236. Iz naprijed navedenih razloga, na osnovu člana 313. ZKP BiH, vijeće Apelacionog odjeljenja je donijelo odluku kao u izreci presude.

Zapisničar:

Pravni savjetnik

Elma Karović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

S U D I J A

Senadin Begtašević

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

³¹ „*Ako je za krivična djela u sticaju sud utvrdio kazne dugotrajnog zatvora...jedinствена kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije preći 45 godina.*“;

³² Komentar Krivičnog zakona 2003.godine - strana 293.